

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

İctimai-siyasi, hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı ilin
iyulundan çıxır

№ 21 (6064) 14 iyun 2024-cü il

Qiyməti 40 qəpik

XOCALI AEROPORTUNDA BAYRAĞIMIZ DALĞALANDI

Vətən Müharibəsindən sonra Azərbaycan ərazisində müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingentinin ölkəmizin ərazisində çıxarılması prosesi iyunun 12-də başa çatıb.

Adalet.az xəber verir ki, bu baredə Azərbaycan MN məlumat yayıb.

"Sülhməramlı kontingentin şəxsi heyəti, silah və texnikası ərazimizi tam tərk edib", MN-in məlumatında deyilir.

Ərdoğan Şuşaya gedəcək

Türkiyə Prezidenti Recep Tayyib Ərdoğan iyulun 6-da Şuşaya sefər edəcək.

Adalet.az Türkiyə mətbuatına istinadən xəber verir ki, bu baredə Türkiye Prezidenti Administrasiyasının Kommunikasiya İdarəsi məlumat yayıb.

Nazir müavini taksilərdən danışdı

"İyul ayının 1-dən etibarən mövcud qanunvericiliyin tətbiqinə başlanılaçq. Tətbiq prosesi getməmişdən əvvəl taksi sürücülərini kifayət qədər məlumatlarla təmin etmisi".

Adalet.az xəber verir ki, bunu Milli Məclisin İqtisadi siyaset, sənaye və sahibkarlıq komitesinin iclasında rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Elmin Məmmədov deyib.

"Onlar öz fealiyyətlərini mövcud qanunvericiliyin tələblərini uyğunlaşdırmaq üçün texniki, metodoloji və mümkün resurslar çərçivəsində dəstek xidmətlərindən yararlanırlar. Düşünürəm ki, iyulun 1-dən tam qanunvericiliyin tətbiqinə başladığımız halda hazırlıq müddətində gördüyüümüz işlərin faydasını həm taksi sürücləri, həm də dövlət qurumları olaraq hiss edəcəyik", - deyə nazir müavini bildirib.

Aqil Abbas
aqilabbas@rambler.ru

İTDƏN QORXAN ŞUŞALILAR

Bu vaxt bir köpək gəlib üzbaşlıdakı ağacın kölgəsində şonqudu və bizi baxmağa başladı. Deyəsan, ona tanış galmadık. Kərimə dedim:

- Kərim, hamı bizişəkil çəkdirir, gəl bizi də bu köpəklə şəkil çəkdirək, Şuşada ilk dəfədi it görüürəm.

Amma çəkdirə bilmədik. Çayçı gəlib iti qovdu, o da gedib bir az aralıda yolun ortasında uzanıb selləndi.

Yanından ötəndə İradə dedi:

- Birdən bizi tutar ey.

- Qorxma. Özümüzü elə aparaq ki, guya onu görmürük.

Elə it də özünü elə apardı ki, guya bizi görmür. Keçib getdik.

Şuşa salınan gündən kübar şəhər olub. Bayır, əsilzadələr şəhəri olub. Və bəlkə də yeganə şəhər olub ki, burda mal-qara, qoyun-quzu, it saxlamağa icazə vermirdilər. Şəhərdə bircə fayton atları və bəylərin atları olardı.

Ağdamlılar zərafatla şuşalılara "İtdən qorxan şuşalılar" deyərdilər.

Bax:səh.8-9

Qarabağ Universitetində 27 ixtisas olacaq

Bax:səh.3

GÜNLÜK LƏTİFƏSİ

Birinci gün birinci sinif şagirdləri dərsə gəliblər.
Müəllimə başa salır:
- Uşaqlar siz dərsə gəlmə-

GÜNLÜK LƏTİFƏSİ

siz. Dərsdə sakit oturmaq lazımdır. Əgər nə isə soruşmaq istəyirsinizsə, əlinizi qaldırın!

Bir oğlan əlini qaldırır.

- Nəsə soruşmaq istəyirsin?
- Yox, sadəcə yoxlamaq istəyirəm sistem necə işləyir?

Azərbaycan mətbuatında «Tərəqqi» dövrü:

«Azərbaycanda ilk Avropa tipli qəzet»

Azərbaycan və Türkiyə ictimai-siyasi xadimi, mütefakkir, publisist, pedagoq, yazıçı, türkoloq və liberal Kamalizmin banisi Əhməd bəy Ağaoğlu Fransada təhsil alıqdan sonra geri qayıdı. 1896-ci ildə Şuşada ilk kitabxana, qiraetxana açıldı. 1897-ci ildə H.Z. Tağıyevin dəvəti ilə Bakıya gəlib, "Kasıp" qəzetiñənən məqalələr yazdı.

O, hemçinin Ə. Hüseynzadə ilə birlikdə "Həyat" qəzetiñə redaktorluq, "İşşad", "Proqres", "Tərcümani-həqiqət", "Hakimiyəti-milliyyət", "Axın" qəzetiñəne baş redaktorluq edib.

Ağaoğlunun baş redaktoru olduğu qəzetiñən bir də "Tərəqqi" idi ki, bu gün onun ilk nömrəsinin çapından 116 il keçir.

Qəzetiñ çıxmama səbəb və şərtləri

Əvvəlcə qeyd edək ki, Azərbaycanda mətbuatın genişlənməsi məhz çar Rusiyasının əmrinə əsasən vüset almışdır. Qafqazı işgal etdiñdən sonra Qafqazda rus dilini yaymaq məqsədile rus dilində mətbuatın güclənməsinə çalışan Rusiya 1870-1899-cu illər arasında Qafqazda 56 adda mətbuatın neşrine icazə verdi. Mütexəssislərin yazdıqlarına görə, bunların 20-si rusca, 15-i gürcüce, 15-i erməniece, 3-4-ü isə Azərbaycan dilində idi.

Bax elə həmin dövrde böyük ziyanlı H.Zərdabının nəşri etdiyi "Əkinçi" qəzetiñ ilk nömrəsi 22 iyun 1875-ci ildə işiñ üzü gördü. 1905-ci ildən başlayaraq, Bakıda mətbuat sürətlə inkişafa başladı.

Mətbuat azadlığı, o biri tərefdən onların nəşri üçün maliyyə-pul vəsaitinin olması Bakıda jurnalistlərin sayını xeyli artırdı. Çünkü Bakı milyonçularının və-

saiti hesabına xeyli qəzet və jurnal nəşrə başlamışdır. Məşhur Azərbaycan milyonçusu, xeyriyyəci, Azərbaycan neft sənayesinin görkəmli nümayəndəsi Murtuza Muxtarovun vəsaiti ilə işiñ üzü gören "Tərəqqi" qəzeti Azərbaycan dilində ictimai-siyasi, iqtisadi, ədəbi bir məcmə oldu.

Panislamist və pantürkist damgası ilə 1908-ci ildə bağlanan "İşşad" dan

ki, qəzetiñ en fəal əməkdaşlarından və müəlliflərindən biri, bu qəzədə 100-dən artıq çox qiymətli, müxtəlif janrlı əsəri çap edilən M. Ə. Rəsulzadə "Tərəqqi"-ni Azərbaycanda ilk Avropa tipli qəzet adlandırdı. Artıq "Tərəqqi" işiñ saçan bir nəşr formallaşmağa, diqqətləri çəkməyə başlamışdır. Eynən "İşşad" qəzetiñde olduğu kimi Əhməd bəy Ağaoğlu yenə qara qüvvələrin hədəfinə çevrilidir.

O, təqib və mümkin həbslər səbəbindən 1909-cu il iyunun 28-de İstanbula köçməli olur. Bu hadisədən sonra qəzetiñ baş redaktoru Üzeyir bəy Hacıbəyov olur.

Tarixi qaynaqlarda deyilir ki, "Tərəqqi"-də Ü. Hacıbəyovun müxtəlif janrlarda (siyasi icmal, açıq məktub, elmi-pedaqoji möqale) 150-dən çox yazısı "Osmanlı-sonra Əhməd bəy yenidən azad cəmiyyət, müstəqil dövlət və bütün ideyası ilə işinə sarıldı.

Qəzetiñ adının - "Tərəqqi" sözünün altında "Hürriyət, müsavat, ədalət" sözləri yazılımışdır. Mənası "İreliləmə, ireliləyiş, inkişaf" demək idi. "Tərəqqi" əvvəller həftədə 5 dəfə, ilin axırına doğru gündəlik çıxırdı. Yazarlar isə hürriyətin, müsavatın, ədalətin əsl aşığıları olan Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Əli bəy Hüseynzadə, Firdun bəy Köçəli, Ömer Faiq Nəmanzadə, Üzeyir bəy Hacıbəyov, Məhəmməd Hadi, Əliqulu Qəmküsər və başqaları idi.

Əməkdar jurnalisti, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, "Şərq" qəzetiñ təsisçisi və baş redaktoru, "Tərəqqi" və "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti-100" medali laurəti Akif Aşırı araşdırılmalarında yazır

da inqilab qoxusu", "İran işləri", "Gələcək Avropa konfransı", "Milli məktəblər-də rus dili tədrisi", "Üsuli-telim" və s. möqalələri, "Ordan-burdan" ümumi başlıqlı felyetonları çıxmışdır. N. V. Qoqolun "Şinel" hekayəsi də ilk dəfə Ü. Hacıbəyovun tərcüməsində "Tərəqqi" qəzetiñde dərc olunmuşdur.

Bir sıra maliyyə çətinliklərinə görə "Tərəqqi" cəmi 434 nömrədən sonra - 1909-cu il oktyabrın 6-da bağlandı.

Bakı milyonçusu Murtuza Muxtarovun vəsaiti ilə çıxan "Tərəqqi" bağlananda Haşim bəy qəzetiñ mətbəəsinə satın almış və XX əsrin əvvəllerində kətib neşri sahəsində fəaliyyət ilə seçilən "Səda" neşriyyatının əsasını qoymuşdu. Eyni adlı qəzet də 25-ci sayından həmin mətbəədə çap olundu.

Əntiqə Rəsîd

"Rusiya ərazilərinə hücumlara ABŞ rəhbərlik edir"

Xəbər verildiyi kimi, Ukraynanın həbi təyyarələri Rusiyanın Belqorod vilayətində yerləşən həbi obyektlərinə zərərlər endirib.

Rusyanın Siyasi analizlər metkəzinin direktori Pavel Danilin bəyan edib ki, Ukraynanın həbi qüvvələri, Rusiya ərazilərinə hücumları ABŞ-in rəhbərliyi ilə həyata keçirir və bu da yalnız vəziyyəti daha da gərginləşdirir.

"ABŞ həqiqətən Rusiyaya hücumlara rəhbərlik edir... Bu, təbii ki, vəziyyəti gərginləşdirən addimdır və bunun hansı neticələrə gətirib çıxaracağı demək çox çətindir. Amerikanların bunu etiraf etmələri yaxşıdır, lakin onların vəziyyəti gərginləşdirmək istədiyinə aydınlıq gətirməyə imkanları olmayıacaq"-deyə politoloq səzləriñne aydınlıq gətirib.

Danilinin fikirince, Vaşinqtonun qəbul etdiyi qərar və onun NATO-dakı "vassallar"-nın bu hərəketi Üçüncü Dünya mühabətəsinə gətirib çıxara bilər. Fransa və Almaniyadan, Ukraynanın Rusiya ərazilərinə hücumlarını alışqınlamañ onu göstərir ki, onlar da başa düşürər ki, artıq Ukrayna məglub olur, prezident Zelenski isə vəzifəsindən getmək ərefəsindədir. Avropalı siyasişlər bu ssenari ilə sadice olaraq hadisələrin müddətini bir az ləngitməyə çalışırlar.

"Hazırda Bayden prezident seçkiləri ilə bağlı kritik durumdadır və o, bilir ki, Rusyanın qələbə qazanmasına imkan vermir olmaz.

Əgər münaqişə ABŞ-in istədiyi kimi davam etməzsə, bu həm ABŞ, həm Bayden, həm də demokratlara ağır zərbe olar.

Bayden anlayır ki, bununla Donald Trumpa məglub ola bilər"- deyə Danilin elave edib.

ABŞ prezidentinin məsləhətçisi Ceyk Sallivan bəyan edib ki, Ukrayna həbi qüvvələri, Vaşinqtonun razılığından istifade etməklə Rusiya ərazilərinə zərərlər endirib. O, bunun Co Baydenin "saqlam düşüncəli qərarı" olduğunu da bildirmeyi unutmayıb.

Təbii ki, Rusyanın bu hücumları cavabsız buraxacaqına kimse inanmır. İlk növbədə bunu Rusiya ərazilərinə hücum etmək əmrini verən Ağ Evinin sahibi de aşkar şəkildə anlayır. Rusyanın prezidenti Vladimir Putin açıq şəkildə bəyan edib ki, Rusiya buna assimmetrik cavab verəcək. "NATO ölkələri düşünməlidilər ki, Rusiya ilə münaqişəye girmekle "odla oynayırlar". Şimali Atlantika alyansına üzv dövlətlər yadlarına salımlıdalar ki, onların kiçik ərazilərinde insanların sıxlığı dəha qoxdur.

Yəni, Vladimir Putin üstürtülü də olسا, bir daha Qərbi nüvə silahı ilə təhdit edib və onlara bu münaqişədən daha ağır nəticələrlə çıxa biləcəklərini xatırladıb.

Vaşinqton üçün nə Avropalı tərəfdəşələrinin, nə də dəfələrlə dediyimiz kimi, xüsusilə də Ukraynanın gələcək tələləri heç bir əhəmiyyət kəsb etmir. Ağ Evdə oturanlar ele bilirlər ki, Üçüncü Dünya müharibəsi onlardan yan keçəcək. Anlamırlar ki, Rusiya müharibəyə başlasa, ilk nüvə rakətləri məhz Vaşinqtona tərəf istiqamət götürəcək...

Rüstəm Hacıyev

Ölkənin və regionun ehtiyacları, eləcə də beynəlxalq əmək bazarının müasir trendləri nəzəre alınmaqla, ilkin marhələdə Qarabağ Universitetində kadr hazırlığı 6 fakültədə aparılacaq: Pedaqoji, İncəsənət, Humanitar və sosial elmlər, İqtisadiyyat, Mühəndislik və Turizm.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Qarabağ Universitetinin rektoru Şahin Bayramov bildirib. O qeyd edib ki, 2024/2025-ci tədris ili üçün ümumilikdə 27 ixtisas üzrə tələbə qəbulu həyata keçiriləcək. Pedaqoji fakültədə "Riyaziyyat müəllimliyi", "İbtidai

fakültəsində isə "Turizm işinin təşkili ixtisası" üzrə yüksək ixtisaslı mütəxəssis hazırlığına başlanılaçq. Rektor APA-ya müsahibəsində qeyd edib ki, universitetdə 8 ixtisas üzrə SABAH qruplarının yaradılması nəzərdə tutulub. Yerli ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat səviyyəsinin I kursunu müvəffiqiyyətə bitirmiş tələbələr seçim prosesində uğurlu nəticələr göstərmək, 2024/2025-ci tədris ilindən etibarən Qarabağ Universitetində "Riyaziyyat müəllimliyi", "İbtidai sinif müəllimliyi", "Azerbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi", "Xari-

Qarabağ Universitetində 27 ixtisas olacaq

ci dil müəllimliyi (ingilis dili), "Maliyyə", "Mühəndis", "Beynəlxalq münasibətlər" və "Hüquqşünaslıq" ixtisasları üzrə tədris həyata keçirilecək. İncəsənət fakültəsi "Musiqi müəllimliyi", "Dekorativ-tətbiqi senəti", "Dizayn", "Instrumental ifaçılıq" və "Vocal sənəti" ixtisaslarını əhatə edir. Humanitar və sosial elmlər fakültəsində "Beynəlxalq münasibətlər", "Hüquqşünaslıq", "Tarix" və "Psixologiya" ixtisasları üzrə kadr hazırlığı təşkil ediləcək. İqtisadiyyat fakültəsində "Beynəlxalq ticarət və logistika", "İqtisadiyyat", "Maliyyə", "Menecem", "Mühəndis", "Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi" ixtisasları tədris olunacaq. Mühəndislik fakültəsində "Elektrik və elektronika mühəndisliyi", "İnsaat mühəndisliyi", "Kompüter mühəndisliyi", "Logistika və nəqliyyat texnologiyaları mühəndisliyi", "Mexatronika və robototexnika mühəndisliyi" ixtisasları üzrə kadr hazırlığı nəzərdə tutulub. Turizm

dai sinif müəllimliyi", "Xarici dil müəllimliyi (ingilis dili)", "Azerbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi" qəbul olunacaq SABAH qruplarında təhsilərini davam etdirə biləcəklər.

"Təbii ki, əmək bazarının dinamik dəyişən tələblərinə uyğun olaraq növbəti illərdə ali təhsil proqramlarının davamlı təkmilləşdirilməsi, kadr potensialının inkişaf etdirilməsi və tədris infrastrukturunun daha da gücləndirilməsi istiqamətində tədbirlərin görülməsi diqqət merkezində saxlanılaçq. Bütün bular isə yeni fakültələrin yaradılmasını, ixtisasların siyahısının yenilənməsini, yeni ixtisasların əlavə edilməsini də istisna etmir. Bu barədə müvafiq qərəb qəbul ediləndə ixtimaiyyətə məlumat verilecek", - Şahin Bayramov elave edib.

Rektorun sözlerinə görə, dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ali təhsil müəssisələrinde təhsil alan tələbələrə verilən təqaüd məbləği bütün ixtimaiyyətə məlumatdır və dövlət başçımızın müvafiq Sərencəmi esasında müəyyən edilir:

"Qeyd etdiyimiz kimi, Qarabağ Universitetiñə yalnız dövlət sifarişi əsasında qəbul olunacaq SABAH qruplarında təhsilərini davam etdirə biləcəklər. Təbii ki, əmək bazarının dinamik dəyişən tələblərinə uyğun olaraq növbəti illərdə ali təhsil proqramlarının davamlı təkmilləşdirilməsi, kadr potensialının inkişaf etdirilməsi və tədris infrastrukturunun daha da gücləndirilməsi istiqamətində tədbirlərin görülməsi diqqət merkezində saxlanılaçq. Bütün bular isə yeni fakültələrin yaradılmasını, ixtisasların siyahısının yenilənməsini, yeni ixtisasların əlavə edilməsini də istisna etmir. Bu barədə müvafiq qərəb qəbul ediləndə ixtimaiyyətə məlumat verilecek", - Şahin Bayramov elave edib.

"Rektorun sözlerinə görə, dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ali təhsil müəssisələrinde təhsil alan tələbələrə verilən təqaüd məbləği bütün ixtimaiyyətə məlumatdır və dövlət başçımızın müvafiq Sərencəmi esasında müəyyən edilir:

"Qeyd etdiyimiz kimi, Qarabağ Universitetiñə yalnız dövlət sifarişi əsasında qəbul olunacaq SABAH qruplarında təhsilərini davam etdirə biləcəklər. Təbii ki, əmək bazarının dinamik dəyişən tələblərinə uyğun olaraq növbəti illərdə ali təhsil proqramlarının davamlı təkmilləşdirilməsi, kadr potensialının inkişaf etdirilməsi və tədris infrastrukturunun daha da gücləndirilməsi istiqamətində tədbirlərin görülməsi diqqət merkezində saxlanılaçq. Bütün bular isə yeni fakültələrin yaradılmasını, ixtisasların siyahısının yenilənməsini, yeni ixtisasların əlavə edilməsini də istisna etmir. Bu barədə müvafiq qərəb qəbul ediləndə ixtimaiyyətə məlumat verilecek", - Şahin Bayramov elave edib.

IRADƏ TUNCAY

Avropa SAĞlaşır... Bəlkə SAĞALIR???

Qədim yunan mifologiyasında Avropa Finikiya çarı Aqenorun Zevs terəfindən oğurlanıb Krit adasına aparılmış qızıdır. Həmin bu oğurlanma süjeti bir çox maşhur rəssamların yaradıcılığında istifadə olunub.

Yunanlar "Europe" sözünü assuriyalıların "Ereb" - yəni qərb sözündən götürüb. O vaxtlar Egey dənizindən qərbdə yerləşən ərazilər Europe adlanırmış. Tarixi mənbələrə inansaq bu materiki kritilər eramızdan əvvəl XVI əsrda kaşf edilib. Yəni görünür, materikin ilkin mənbələrdə təsviri o vaxtdan var. Həm mifologiyada, həm də tarixdə Krit adı hallandığından Avropanın bu ada ilə yaxın qohumluğu qənaətinə gelmək olar. Amma sözüm onda deyil.

Bizim bu gün görməyə öyrəşdiyimiz gözəl-göyçək, zəngin, təmiz-tarıq Avropa hardasa XIII-XIV-cü əsrlərə qədər kasib, yoxsul bir yer olub. Tarixin ilkin qüdrətli dövlətləri eramızdan əvvəl şərqdə yaranan dövlətlərdir. Sonralı antik yunan dövlətləri və Roma imperiyası həmin mədəniyyətin üstündə bərqrər olub. Tarixçilər (qəribli) bunu ele-bəla sətirəsə qeyd edirlər. Sərf eləmir. Nə isə, salib yürüşlərinə qədər Avropada Şərq ölkələrinin zənginliyi, gözəlliyi haqqında əfsanələr gəzirmiş. Val

Səxavət Məmməd

Öləcəyin ölkəni seçmək şansın var...

İşin-güçün ortasında bəzən düşüne bilmirsən, vaxt tapa bilmirsən. Səhətimdəki probleme bir növ sevindim ki, düşüməye vaxt tapa bildim. İnsan çok şeyləri özü seçə bilmir. Doğulacağı ailəni, ölkəni, yaşayacağın yeri, mühiti, sinifi, sınıf yoldaşlarını, esqər yoldaşlarını, hətta qrup yoldaşlarını. Qərar verə bilmədiklərimizin içərisində qərarlar verməli olursan. Təbət kimi, cəmiyyət kimi insanlar da dayışır. Çok müləyim insanlar sonradan çox qəddar insana çevirilə bilirlər.

Ən badbəxt nəsilik. Uşaqlığımız müharibə gördü, gəncliyimiz müharibənin getirdiyi problemlərlə boğuşmaqla keçdi, orta yaşa qədəm qoyduq, yene müharibə, travmalar. Deyirlər, arada mən də deyirəm ki, elə etməliyik bizdən sonrakılar bizim yaşadıqlarımızı yaşamasın. Baxırsan məmkün deyil. Bizdən əvvəlki nəsil deyirdi ki, gələcək nəsillər cəmdayımıza, gorumuzu tüpürəcək. Deyəcəklər, bu nə ölkədi, bu nə problemlərdir qoyub getmisiniz. Baxıram, elə bəzət potensial goruna tüpürüləcək adamlarıq. Nə özüüm adam kimi yaşayırıq, nə də türümüzən sonrakılar üçün adam kimi yaşanacaq ölkə qururraq. Başımızı qoldurmamış boynumuza yüksək yığırlar, dövlətçilik, suverenlik, vətən, torpaq. Bunların hamısı da borc kimi yüksəlir belimizə, boynumuza. Di gəl altında tərəp. Bildiyimiz qul təfəkkür. Bu yükün altında eziilməlisən, canın çıxmazıdır. Ölürsən cəhnəmə ölü.

Ümumiyyətə, bu borc nədir onun cavabın tapmaq lazımdır. Borc qaytarılmaq şartı ilə birindən alınan, ya qəbul edilən hər nədirse. Soruşmaq ayib olmasın dövlət, vətən insanını nə ilə borclandırır ki, sonra da ondan nələrsə tələb edir? Azərbaycanda doğulmaq borcdur mu? Uşaqpulu vermə ancaq mənə borclusən de. Oğlan kimi doğulmaq borc məsələsində bir neçə sıfır geride başlamaq deməkdir. Vətən borcu, dövlət borcu, nə bilim o borc, bu borc, şəllən şəllənə bildikcə. Ancaq konstitusiyaya görə hər kəs bərabərmiş. Bərabərlik anlayışınızı...

Bir də görürsən hansısa şair, yazıçı deyir, vətən sizi çağırır, ığidlər! Niya, qaqa? Neynir mən? Mənimla nə aliş verəcəyi var? Ölüb, öldürməye? Müharibə vaxtı heyatımla klas-klas oyayırdım, iki dəfə yaralımlı, səhər jurnalisticə, günorta yaradım daşyan, gecə post. Vətən belə çağırın oğländir, müharibədən sonra niyə demir, ay qaqa, gəl bu Şuşanı gör, nə bilim Xankəndinə baş çək? Öləmkən lazımlı olanda çağır, kefin görmək gələndə dağına, daşına, ağacına sarı, qucağına oturmağa meyilli olanları al. Nə bilim vallah. Bəşəriyyəti, insani Allah yaradıb. Yaradan sonra göndərdiyi kitablar vəsítəsi ilə deyib ki, mənə ibadət ele. Yaradın üzünə ağ olanın adın şeytan qoyub. Yaradın yolunu ilə getmənləri cəhennəmle təhdid edib(r). Allah da yaratığının basın buraxmayıb. İmtahan edir, sinəgə cəkir. İnsanlar da yaradır. Ox, niza yaradıb ov edib, maşın yaradıb tez getsin, sonra başı çonub təyyarə yaradıb ki, mənzilə başına lap tez çatsın. İnsanlar toplaşın bir yerə dövlət də yaradır. Yaxşı bu dövlət nədir, nə üçün yaradılır? Yaratığının xidmət etmək üçün, yoxsa yaratdığı ona xidmət etmək üçün? Gəl baş çıxar. Deyənlər olacaq ki, şeytan da yaradının üzünə ağ olur. Onda yaradının üzüna ağ olan dövlətlər şeytandır? Bəs onda müsləmanlar niyə vətəndəsinə (yaradını) baş üstündə saxlayan dövlətlərə şeytan deyir?

Azərbaycan kimi ölkələdə vətəndaş dövlətin, dövlət də vətəndaşın qədrin bila bilmez. Çünkü nə yaradan, nə də yaradılan doğum sancısı çəkməyib. Arada özümə sual verirəm, bu ölkədə niyə yaşayırısan? Doğuldugun yeri, ölkəni, sınıfını, sınıf yoldaşını seçmək şansın olmayıb. Öləcəyin ölkəni, cəmiyyəti ki, seçmək şansın var.

Etirazçılar Paşinyana istefa üçün 96 saat vaxt verdilər

Ermənistanda "Vətən naminə Tavş" revanşist hərəkatının lideri Baqrat Qalstyanla Ermənistannın üçüncü prezidenti Serj Sərkisyanın Dzoraxburda ki malikanasında görüşdən sonra növbəti dəfə qızışan etiraz aksiyası gecə də davam edib.

Adalet.az xəbər verir ki, "9 iyunda meydanda minimum 100 min insana ehtiyacımız var. Bu, qələbəmiz üçün son dərəcə vacibdir" -deye çağırış edən keşif Qalstyanının səsində səs verənlər çoxalıb.

Beləki, "Vətən naminə Tavş" hərəkatının iştirakçıları gecəni qalxan ve debilqə ilə silahlansılmış çoxlu sayıda polis qüvvələrinin cəmləşdiyi Bağramyan prospektində keçiriliblər.

Hazırda yenə də prospektdə çadırlar qurulub, nəqliyyatın hərəkəti bağlanıb.

Xatırladaq ki, iyunun 9-da Baqrat Srbaşan parlament müxalifətinin Nikol Pasinyanın istefası tələbi ilə növbədənkeñər sessiyaya təşəbbüs göstərdiyini bildirərək 96 saatlıq tətil elan edib.

Əntiqə Rəşid

...Dövlətimizin siyasəti belədir: Müstəqil Azərbaycan Respublikası daim inkişaf etməli, xalqın rıfah hali yüksəlməlidir. Cənab Prezidentin apardığı uğurlu daxili və xarici siyasetin nəticəsidir ki, bir zamanlar arzulardan da uzaq görünənlər, indi reallaşaraq gerçəkiyə çevrilir, sevincər bəxş edir. Bakının ucalan və modernlaşan dünya şöhrəti, regionların sosial-iqtisadi inkişafındakı müasirləşmənin təntənəsi... Və bu təntənənin, bu iftixarın ünvanlarından biri də indiki Qax rayonudur.

Son illər Qax rayonunun inkişafından, ayrıca olaraq Qax şəhərinin modern bir görkəm almasından, qəsəbə və kəndlərdəki müasir

leşirsən. Sakinlər Qax rayonunun bu cür sürətli inşafına görə həmişə canab Prezidentə minnətdar olduqlarını bildirirlər. Məsələ burasındadır ki, respublikanın bütün bölgəlerinin yük-

naminə Prezident tələblərinə düzgün və səriştəli ya-naşmanın göstəriciləridir.

Nə yaxşı ki, bu yerlərde dağlar, meşələr, çaylar, bulaqlar - bütövlükdə təbət yalnız fəsillərə "tabe" olub

dir. 44 günlük Vətən mü-haribəsindəki şanlı Qələbəmiz, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin igid Azərbaycan oğulları ilə birlikdə Qarabağın tam azad olunması bir ayrı ruh, bir ayrı ovqat yaratmışdır. Vətənin işgalçılardan azad edilməsində Qax rayonu da feal mübarizə aparmışdır. Rayonda şəhidlərin xatirəsi daim əziz tutulur, qazilər hər yerde hörmətlə qarşılı-nır. Bu məsələlərə rayonda həqiqətən müstəsna hə-saslıqla yanaşılır.

Bu rayon indi tekə təbət gözəllikləri ilə deyil, şəhərdəki və kəndlərdəki yenilikləri, müasirləşməsi və nəticə etibarilə əhalinin yaşayış tərzinin yaxşılaş-ması ilə de farqlənir, gel-cəye inamla addımlayıb. Qax şəhəri daha da gözəl-

ADINA QAX DEYİLƏN QAFQAZ İNCİSİ

Biz yenə o şahanə gözəlliyin cazibəsindəyik

leşmədən, turizmin inkişafından və bəzən istiqamətdə yeni-yeni istirahət mərkəzlərinin fəaliyyətindən sevinc dolusu səhəbətlər eşidilir, paylaşırlar. Adamı sevindirin məsələlərdən biri de budur ki, əvvəller az sayda qonaq-qarası olan Qax rayonu, indi sanki bütün Azərbaycanın diqqət mərkəzindədir. Çoxlarına qəribə görүnə bilər. Bu vaxtlar, yəni xüsusiyyətə yaylarında artıq böyük şəhərlər kimi Qaxın da mərkəzi küçələrində bəzən tıxacla rastlaşırsan. Təbii ki, gün ərzində deyil, bəzi məqamlarda. Qaxın mərkəzindən ucqarlarına kimi yeni tikilən və ya bərpa edilib müasirləşdirilən sosial-mədəni obyektlərin sayı o qədər artıb ki, elə bil sən burada tamam başqa bir şəhərlə üz-

səlinin xüsusi qayğı və diqqətlə yanaşan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev son illər Qax rayonunun da inkişafına dair müxtəlif sərəncamlar imzalı, Vətənin bu gözəl diyarına çoxlu səfərlər etmişdir.

Qax rayonunda sakinlərin və eləcə də buraya gələn çoxsaylı turistlərin rəhatlığı üçün çox işlər görürlür.

Rayon rəhbərliyinin camatla six ünsiyyəti bir çox məsələlərin həllini arzulanan səviyyədə mümkünələşdirir. Qax Rayon İcra Həkimiyətinin başçısı Musa Şəkiləyevin nümunəvi fəaliyyətindən, rəhbərlik etdiyi komandanın işgüzarlığından bütün tədbirlərde, adı məclislərdə razılıqla səhəbət açılır. Bunlar xalqın rıfahı dialektikasıdır, məhz ümumi tendensiyaların daha parlaq təzahürüdür. Dövlətimizin, cənab Prezidentimizin uğurlu daxili və xarici siyasetinin nümunələrinən biridir bu günkü Qax rayonu. Elə cənab Prezidentin özü Qax şəfərləri zamanı fəx ediləsi nə qədər fikirlər söyləyib bu rayonun gözəlliyi və inkişafı haqqında. Bütün bunların şahidi olub da sevinməyə bilmirsən, qələbin iftixar hissi ilə dolub-dاشır hər zaman. Son illər onsun da iftixar və sevincin mənbəyi dəha geniş əhatəni eks et-

leşir. Bu yerlərin en six turizm marşrutlarından biri olması görülen işlərin əhe-miyyətini ikiqat artırır. Modernləşmə yeri xüsusiyyətlər üzərində qurulduğundan inkişafın gələcək perspek-tivlərinə də işıq salır, insanların rəhətliyə yaradır.

Qaxın müasirliyindən, təbət gözəlliklərindən səhəbət aşıb şəhərdəki "İçəribazar" tarixi kompleksini gəzməsən olmur. Buradan rayonun həm qədim, həm də yaddaşlarda yaşayan unudulmaz hadisələrlə zəngin tarixi boylanır sanki.

İlisu Yolu! Bunu əvvəller yazmışdım. Bu yolda sanki yeni bir şəhər salınıb.

Və ilusu kəndi, məşhur ilisu sultanlığının müasir varisi, şimal-qərb bölgəsində hamının sanki özünükü hesab etdiyi möhtəşəm kənd!

Amma qədim abidələri, kiçik dalanları nəzərə alma-saq, sanki güzel və müasir bir şəhər!

Bu kiçik dağ rayonun adı bənzərsiz brend-lərinə görədir ki, indi çox böyük səslənir, ucsuz-bu-caqsız görünür, özünə sığdır.

Məzahir ƏHMƏDOĞLU

ƏDALƏT •

14 iyun 2024-cü il

Məkrli erməni planı: Sərhədə yaxın məbədlər niyə təcili təmirə bağlanır?

Melumdur ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında razılışdırılmış demarkasiya və delimitasiyadan sonra Kirants-Açarkut-Voskepar kəndlərinin bir hissəsi Azərbaycan ərazisine düşüb.

Adalet.az xəber verir ki, Ermənistan Respublikasının Təhsil, Elm, Mədəniyyət və İdmən Nazirliyinin və "Tarixi-Mədəniyyət Qoruğu-Muzeylər və Tarixi Ətraf Mühitin Mühabizəsi Xidməti" MOK-un əməkdaşları Tavuş vilayətinin bir sıra abidələrini ziyarət ediblər.

Kirants kəndində yerləşən qədim Alban abidəsi olan məbəd Azərbaycan sərhədinin lap yaxınlığında qərar tutub. Ermənilərin Müqəddəs Üçlü Kilsəsi adlandırdığı həmin monastr yenidən ermənilər tərəfindən təmir olunacaq.

Bu o deməkdir ki, sərhədinin yaxınlığından həyecanlanan ermənilər bu dəfə Alban izlərini məbədden tamamilə silməyə çalışacaqlar. Erməni mediası bildirir ki, Sovet dövründə kilsə uzun müddət anbar kimi istifadə edilib.

Eləcə də Voskepar kəndində yerləşən, 7-ci əsrə məxsus Müqəddəs Ana Kilsəsi? de təmir olunacaq. sonuncu dəfə 1975-1977-ci illərdə təmir olunan bu kilsə də Azərbaycanla sərhəd zolağına yaxın yerde yerləşir.

Qeyd edək ki, Ermənilər qədim türk abidəsi olan Yerənyuk məbədini yenidən təmirə bağlayıblar. ABŞ-in Ermənistandakı səfirinin Medeni Deyərlərin Qorunması Fondu məbədin bəzi hissələrində bərpa işlərinə, digər hissələrində isə gücləndirmə işlərinə 175 min dollar ayırib.

Yerənyuk məbədi - Qərbi Azərbaycanda (indiki Ermənistən respublikası ərazisində), Şörəyel mahalının Agın rayonu ərazisində, Arpaçayın sol sahilində qədim türk məbədidir.

P.S. Hiss olunur ki, məhz sərhəddə yerləşən Alban abidələrini tələsik bərpası ilə məşğul olmağa çalışan Ermənistən gələcək üçün yeni sürpriz planlar hazırlayır.

Kobaxidze "Sakaşvilinin yolu"ndan imtina etdi: Diqqətlər Kremlədə

Xəber verdiyimiz kimi uzun müddətdir Gürcüstanda müzakirələr, mitinqlər, etiraz aksiyaları ilə müşayət olunan

"Xərisin şəffaflığı haqqında" qanun layihəsi qəbul olunub. Məhz bundan sonra ABŞ Gürcüstan rəsmilərinə sanksiya tətbiq edib.

Adalet.az xəber verir ki, proseslər Gürcüstan hökuməti ilə Rusiya arasında diplomatik münasibətləri bərpa etmək üçün bir addım olub.

Gürcüstan mediası qeyd edib ki, Rusiya ilə münasibətləri düzəltmək üçün Rusiyadakı səfiriyyə əlavə işçilər cəlb olunur. Avropadan "qopmaq" a qərar vermiş Gürcüstanın Baş naziri İraklı Kobaxidze Avropa Parlamentine keçirilən son seçkilərin AB-də demokratik böhranın əlamətlərini ortaya qoyduğunu vurğuladı. Bununla o, Avropa ittifaqının vədlərinə inanmadığını təsdiq etmiş oldu.

Al-nin "demokratiya" vədlərinə inanıb, qonşu Rusiyani düşmən hesab edərək onunla döyüşməyin yaxşı neticə verməyəcəyini anlayan Kobaxidze üzünü Avropadan çevirdi. Elə ona görə də hələ 2008-ci ilin avqustunda Gürcüstan prezidenti

Mixail Saakaşvilinin yürüdüyü siyasi xətti qəbul etmədi.

Yeri gelmişkən bildirik ki, gürçü baş nazir ABŞ-in "Xərisin şəffaflığı haqqında" qanuna görə Tiflisə tətbiq etdiyi sanksiyalar qeyri-ciddi və təhqiqədicili hesab edib.

P.S. Düşünürük ki, Gürcüstanın Baş naziri İraklı Kobaxidze belə mühüm qərar verməsində Ukraynanın həzirki durumunun da böyük payı vardır.

Əntiqə Aslan

Meyvələr niyə bahadır?

Heç kimə sərr deyil ki, ötən illər müqayisədə bu il bazarlarda və marketlərdə müxtəlif meyvələr çox bahadır.

Xüsusiələ də gilasın „albalının qiyməti “ od tutub” yanır. Bunu mütəxəssislər bir çox səbəblərlə izah edirlər. Əsas qiymət artımına səbəb kimi hava şəraitinin qeyri-sabit keçməsi göstərilir. Ki, dolu, leysan yağışlar meyvələri məhv edib.

Digər səbəb isə qıtıldan istifadə edən alverçilərin qiymətləri süni surətdə artırmasıdır! Mövsüm vaxtı kilogramı 10- 15 manata gilas olar! Albalı və digər meyvələr çox daha qiymətə satılır! Kəndliyə imkan vermir ki, öz məhsullarını bazara gətirib ucuz qiymətə sat-sın.

Bazara girməmiş elə qapının ağızında alverçilər qızıl quş kimi başlarının üstünü kəsdirir, malın qiymətini "oldürüür" və ucuz qiymətə onlardan meyvələri alırlar! Bu da bazarlarda fantastik qiymətə meyve satışına şərait yaratır! Hər halda, gözləyik görək ucuzlaşma nə vaxt olacaq! Amma bu gedisi heç vaxt!

Istidən adam boğulur...

Kondisioner sistemi olmayan avtobuslarda mənzil başına getmək bu isti havalarda çox çatındır.

Amma ister- istəmiz belə avtobuslara minməyə və getməyə artıq uzun müddətdir öyrəşmişik. Belə marşrutlar-

dan biri də Metronun "Nefçilər" satansiyasının yaxınlığından Yeni Gənəşliyə gedən 50 nömrəli avtobusdur!

Uzun illərdir ki, bu avtobus həmin marşrut üzrə hərəkət edir, camaat da orada kondisioner olmadığını görə, istidən boğulur. Bir sözə, qışda sərnişinlər

soyuqdan üşüyür, yayda isə istidən əziziyət çəkir! Bu bərədə aidiyəti qurumlarında xəbəri olmamış deyil.

Amma sadəcə olaraq çıxış yolu tapmırlar! Ona görə də bu marşrut ya həmin sahibkardan alınıb başqasınaverilməli, ya da melum sahibkar müasir tələblərə cavab verən yeni avtobuslar alıb xəttə buraxmalıdır. Əks-təqdirde səninişinler kondisioneri olmayan belə avtobuslarda isti yay günlərində istidən boğulacaqlar!

ca..." Deməli, hər mövsüm doyuncu tut yeməlik ki, qan azlığımız olmasın və xəstələnməyək!

İyunun 15-dən tez...

Hər il ictiməlik mövsümü ölkəmizdə iyunun 15-i başlayır.

Təbii ki, bu il də həmin qrafik dəyişməyib və ictiməlik vaxtı göstərilən zamanda başlayacaq. Bir həftə bundan əvvəl biz yazmışdıq ki, ictiməliyə müayyan edilmiş vaxtda gedin, əks-təqdirde hər hənsi bir bədbəxt hadisə baş verə bilər! Üstəlik de kimse, dənizdə boğulsa, nəzarətçilər orada olmadığına görə, o insani xilas edən olmayıacaq! Heç üç-dörd gün keçmədi ki, ictiməliklərin birində bir gənc suda boğularaq ölüb.

Sonradan aidiyəti qurumun əməkdaşları onun cəsədini sudan çıxarıb, ailəsinə təhlil veriblər. İnsanlar yaman sebzəsiz olublar. Belə ki, onlar müəyyənəşdirilmiş vaxtı gözləmir, dənizdə ictimət və nəticədə belə ağır faciə qaçılmaz olur!

Ona görə də birmənəli olaraq dənizə ictimətə gedənlər Fövqəladə Hallar Nazirliyinin məlum qurumun tövsiyələrinə eməl etməli, nəzəret edilməyən yerlərdə ictiməməlidirlər!

Tutun xeyiri...

Tutun min bir dərda xeyiri var!

Bu barədə əməkdaşımız, istedən yazar Əntiqə Reşid qəzetiimdə çox gözəl bir məqalə qələmə alıb. Həc mən bilmirdim ki, tutun insan sağlamlığı üçün bu qədər xeyiri varmış! Sən demə, istər ağ, istərsə də qara tut qan azlığının dərmanı imis.

Ona görə də tut mövsümündə bu gözel mehsuldan doyuncu yemək lazımdır! Amma çoxumuz nəinki tut yeyir, hətta onun budaqlarını sındırırıq. Elə bil bir mahni da var: "Tut yemədim doyund-

deməye torpaqlarda yağış yağdıguna görə, bu il bol taxıl var! Hava şəraiti imkan versə, çörəyimiz bol olacaq! Bir fermər deyir ki, bu il etməliyik! Şükür Allaha bu il işgaldən azad olunmuş erazilerimizdə çoxlu taxıl əkilib. Üstəlik də,

Allah dua edirik ki, dolu, leysan yağışlar yağmasın və rahat taxılımızı biçək! İnşallah Tanrı bizi darda qoymaz! Və çörək bol olarsa, basılmaz Vətən!!!

siz danışığınız münasibətləri korlayın."

Seyran Ohanyan Simonyana "sözünü tutmağa çalış" deyərək gərginliyə müdaxilə etməyə çalışsa da spiker onu da cavabsız buraxıb: "Cənab Ohanyan, sözümüz kəsib replika atmayıñ, yersiz danışmayıñ... Cənab Ohanyan, öz işinizi məşğul olun, mənə nə edəcəyimi deməyə ehtiyac yoxdur, bəsdirin, susun".

Spiker gərginliyi yumşatmaq üçün deputatlara müraciət etdi: "Hörmətli millət və-

Parlementdə «Baqrat» müzakirəsi

yaraq ki, Rusamyan fikirləri尼 söyləməye davam edib.

Simonyan Rustamyanın təxribatçı fikirlərinə cavabını ləğitmedi. Spiker onun da kürsüdən enmek istəmediyiñi vurğulayaraq dedi: "Mənə aydırıñ ki, deməyə söz tapmadığınızdan indi parlamentin iclas zalında təxribatlar töretməyə cəhd edirsiniz. Si-

zi xəberdar edirəm, sarkastik çıxışınız yersizdir və saygı-

daxile etməyə çalışsa da spiker onu da cavabsız buraxıb: "Cənab Ohanyan, sözümüz kəsib replika atmayıñ, yersiz danışmayıñ... Cənab Ohanyan, öz işinizi məşğul olun, mənə nə edəcəyimi deməyə ehtiyac yoxdur, bəsdirin, susun".

Spiker gərginliyi yumşatmaq üçün deputatlara müraciət etdi: "Hörmətli millət və-

Əntiqə Reşid

ƏDALƏT •

14 iyun 2024-cü il

"Bakcell" in dəstəyi ilə
"Google AI Hackathon"
baş tutub

"Bakcell" in rəsmi sponsorluğunu və Tech Academy-nin təşkilatçılığı ilə Azərbaycanda ilk dəfə "Google AI Hackathon" baş tutub.

Adalet.az xəber verir ki, ID-DA-nın ev sahibliyi etdiyi innovasiya və yüksək texnologiyaları təmsil edən tədbir, yaradıcı bəyinləri, səninin intellekt həvəskarlarını, developer və programçıları bir araya toplayır. Google-nın möhtəşəm Sİ platforması olan "Gemini"dən istifadə edərək yenilikçi həllər tapmağa çələş 21 komanda 2 gün ərzində qalibiyət üçün yarışır.

"Bu möhtəşəm tədbirin Bakıda keçirilməsi Azərbaycanın texnologiya sahəsindəki liderliyini və innovasiyaya olan dəstəyimizi təmsil edir. Komandaların nümayiş etdirdikləri yaradıcılıq və istedad həqiqətən iħləmvericidir. Bugünkü tədbiri desteklədiyim kimi, Azərbaycanın parlaq gənclərinin də hor zaman yanındırıq", - deyə "Bakcell" in Baş İcraçı Direktoru Klaus Müller bildirir.

"Bakcell" eməkdaşının da təmsil etdiyi münsiflər həyətinin qərarına əsasən 2-ci günün sonunda hakatonun qalibləri təyin olundur. "CODAGÉ" adlı komanda 1-ciliyyə layiq görünlər 3000 AZN, 2-ci yeri tutan "JOSUA VERSE" komandası 2000 AZN, "LÍBRA VƏ SPARK" komandası isə 3-cü-lükə 1000 AZN dəyərində pul mükafatı qazanıblar.

**"BakuBus" Bakıdan
Zaqatala, Bərdə və
Tərtərə sərnişin
daşıyacaq**

Rəqəmsal inkişaf və Nəqliyat Nazirliyinin tabeliyindəki Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) sərnişindən rəqabəti mühitin, marşrutların təhkim edilməsində qanunvericiliyin təlimətlərinin təmin edilməsi ilə bağlı tədbirlərin davam olaraq Bakı-Zaqatala, Bakı-Bərdə, Bakı-Tərtər şəhərlərə, paytaxtın 120 və 140 nömrəli şəhərətrafi, eləcə də 120E, 121E və 140E nömrəli ekspres avtobus marşrutlarını müsabiqəyə çıxarıb.

Adalet.az-in AYNA-ya istinadən verdiyi məlumatata görə, müsabiqə "Avtomobil neqliyyatı haqqında" Qanuna, Nazirliy Kabinetinin 2009-cu il 3 aprel tarixli 52 nömrəli qərarı ilə təsdiqlənən "Avtomobil neqliyyatı ilə müntəzəm şəhərdaxili (rayondaxili), şəhərlərə (rayonlarası) və beynəlxalq marşrutlar üzrə sərnişin daşımalarına daşıyıcılarının cəlb olunmasına dair müsabiqənin keçirilməsi" Qaydasi"na uyğun təşkil olunur. Paytaxtın 120 və 140 nömrəli şəhərətrafi, 120E, 121E və 140E nömrəli ekspres avtobus marşrutları, eləcə də "Bakı-Zaqatala-Bakı" və "Bakı-Bərdə-Bakı" marşrutları üzrə hüquqi şəxs "BakuBus" MMC;

"Bakı-Tərtər-Bakı" marşrutu üzrə 2 hüquqi şəxs - "BakuBus" MMC və "Uğurlu Yol" MMC komissiya üzvləri tərefindən on cəxbal toplayaraq qalib elan olunublar.

Qeyd edək ki, şəhərlərə marşrut xələrləri müvafiq qanunvericiliyin təlimətlərinə uyğun olaraq, AYNA tərefindən mərholəli qaydada müsabiqəyə təqdim ediləcək. Məqsəd sərnişindən sahəsində göstərilən xidmətin keyfiyyəti, təhlükəsizliyi və rahatlığının artırılması, həmçinin marşrutların təhkim edilməsində şəffaflığın təmin edilməsidir.

KÜRTULUŞ GÜNÜ FƏLSƏFİ-PSİKOLOJİ MİLLİ MOTİVASIYADIR

Kərim Novruzov,
Ağdam rayon 95 nömrəli tam orta məktəbin direktoru

"Güneşdən rəng alan bir saf qanım var,
Menim də yurdum var, qəhrəmanım var".

S.Vurğun

Azərbaycan xalqının təleyində böyük əhəmiyyət daşıyan elə günər var ki, həmin günlərdə onun gələcək həyatını müəyyən edən mühüm başlanğıcların əsası qoyulub. Belə günlərdən biri də tariximizə qızıl hərfələr yazılmış 15 iyun - Milli Qurtuluş Günüdür. Milli Qurtuluş Günü Azərbaycan xalq üçün sadəcə təqvim bayramı deyil, böyük ictimai, siyasi və tarixi əhəmiyyətə malik bir gündür. İyunun 15-i xalqımız üçün əsl qurtuluş tarixidir. Bu tarixi yaradan isə Azərbaycanın müstəqilliyyinin qorunub saxlanması, möhkəmlənməsində, inkişafında müstəsna rol oynayan, daim xalqına arxalanan Heydər Əliyevdir.

Qurtuluş Günü işığın qaranlıq, xeyrin şər üzərindəki möhtəşəm qələbəsi kimi böyük tarixi əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycanda baş veren hadiselerin canlı şahidi olaraq, yaşadığımız həyatın mənzərəsini gözönünde canlandırmışa çalışıram. Həmin qaranlıq dövrən keçən bir Azərbaycan vətəndaşı kimi yeni, müstəqil bir dövlətin formalşaması üçün bir o qədər də böyük olmayan zaman kəsiyində bir vaxtlar təsəvvür belə edə bilməyəcəyimiz nəticə əldə etdiyimizi düşünürəm. Təəssüf ki, insan yaxşı həyata çox tez alışır və bəzən geriye boyanmaq, keçilən yola nezər salmaq, çətinlikləri xatırlamaq belə istəmir.

Ölkəmizin dar günündə Azərbaycanın böyük oğlu canı qədər sevdiyi xalqını tək qoymadı, səsinə səs verdi, öz işığı zəkası, qətiyyəti, cəsareti ilə bütün çətinliklərə sinə gərdi, ölkəni separatizm dalğasından, parçalanmalardan, vətəndaş mühərbiyindən qorudu, dövlətin bütün institutlarını yumruq kimi toplaşdırı, nizami ordu yaratdı, müstəqil Azərbaycanın ilk konstitusiyasının hazırlanmasına rəhbərlik etdi, inkişafımızın təməlini təşkil edən enerji və nəqliyyat strategiyamızın əsasını qoydu və ölkə vətəndaşına gələcəyə ümidi baxmağı, azərbaycanlı olmaqdan qürur duymayı aşıladı.

Zaman keçdikcə, Ulu Öndərin öz layiqli davamçısına etibar etdiyi Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi möhkəmləndikcə, strateji hədəflərinə doğru inamla addımladıqca Heydər Əliyevin işığı zəkası illərin arxasından daha aydın, daha qabarlı görüñür. Ulu Öndərin dövlət quruculuğu və siyasetdə keçdiyi yol bu gün "Heydər Əliyev məktəbi" adlanır. Bu yol hansı keşməkeşliklərdən, sərtliklərdən keçməyib ki... Bu yolda mətin, siyasi iradəli, mükəmməl və kamıl şəxsiyyət Heydər Əliyev xarizması var. Məhz bu müsbət keyfiyyətlər de Azərbaycanın tarixi inkişaf dinamikasının en mühüm prioritetləridir. 15 iyun Milli Qurtuluş Günü yaranma fəlsəfəsi də məhz yuxarıda qeyd etdiyimiz ali və uca missiyaya xidmet edən bir ideologiya ilə silahlanmış qüdrəti rəhbərin düşüncə və fəaliyyəti prizmasında dəyərləndiriləlidir. Heydər Əliyev siyasi kursu - bu böyük dühanın böyük adını və çoxcəhətli fəaliyyətini, geniş dünyaya

görüşünü və tarixi irləni əhatə edən zəngin dövlətçilik təlimi, siyasi-ideoloji baxışlar sistemidir.

Ulu Öndər özünün bütün siyasi karyerası boyu xalqımızın müstəqilliyə yetmek istəyini dərindən duymuş və müdafiə etmiş, bu təleyüklü milli problemin məzmun və mahiyyətinə dərindən nüfuz etmiş, bu amalı özünün fəaliyyət kredosuna çevirmişdir. O, ister dərin məzmunlu çıxışlarında, isterse də xalqla keçirdiyi görüşlərdə səsləndirdiyi ideyalarla müstəqillik konsepsiyasının nəzəri-praktiki əsaslarını yaratmışdır.

Bu konsepsiyada milli dövlətçilik ideyaları ilə həmin ideyaları həyata keçirən müdrik siyasetin obrazının dialektik vəhdətini görürük. Məhz bu məqamda, ister sovet imperiyasının ağır repressiya maşının tam gücü ilə işlədiyi dövrə, isterse nisbi sabitlik və sülhün hakim olduğu vaxtlarda və nəhayət yeni ictimai-siyasi, iqtisadi epoxa ilə şərtlənən mürekkeb müstəqillik illərindən doğma xalqına xidmetin ən müxtəlif forma və metodları müəyyənəşdirən, təbib üzə çıxaran Heydər Əliyev özünün zamana qalib gelən qüdrəti şəxsiyyəti ilə tarix səhnəsində olduqca əzəməti görüñür.

Azərbaycanın 1960-cı illərin sonundan başlanan ve XXI əsre adlayan tarixinin otuz dörd illik bir dövrü Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə qırılmaz təllərə bağlıdır. O, Vətəndaş, Şəxsiyyət, Lider kimi bütün bu illərdə Azərbaycanın məsuliyətini öz çıxınlarında daşmış, onu bir dövlət və xalqımızı bir millet kimi tarixinin ağır və sərt sınaqlarından çıxarmış, müasir Azərbaycan adlandırdığımız müstəqil məməkəti, onun bugünkü həqiqətlərini, işiqli sabahının etibarlı bünnövrəsini yaratmışdır. Bu illər ərzində Azərbaycan xalqının ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni həyatının bütün sahələrində dirçəlis mehz onun adı ilə əlaqədardır.

Bu mənəda Azərbaycanda milli dövlətçilik institutunun formalşamasında, onun inkişaf istiqamətində, maraqların praqmatikliyində, milli birliyin və milli həmrəyliyin təminatında Ulu Öndər Heydər Əliyevin xidmətləri ölçüyə belə gəlmir. Xalqın tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyətə gələn Ulu Öndər 1993-cü ildən başlayaraq ölkəni düşdüyü xaosdan, bölünmə, parçalanma təhlükəsində xilas etdi. Heydər Əliyev Azərbaycan tarixinde xilaskar olka başçıdır. Heydər Əliyevin xalqı sefərber edərək öz arxasında apara bilən lider olması ilə yaşı, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi yaradıcı şəxsiyyət keyfiyyətləri yenidən bariz şəkildə təcəssüm olundu.

Ümummilli Lider mürekkeb xarici-siyasi vəziyyətdə, yeni dünya nizamının tələblərini və geosiyasi reallliği nezərə almaqla Azərbaycan dövlətinin Milli inkişaf strategiyasını müəyyənəşdirdi və elmi-siyasi, tarixi cəhətdən əsaslandırdı.

Bütün digər sahələrde olduğu kimi, Azərbaycanda da insan hüquqları sahəsində İslahatların aparılması, zəruri hüquqi bazanın və institusional əsasların formalşaması məhz Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin 1993-cü ildə siyasi hakimiyətə qayıdışından sonra baş vermişdir. Hər bir tarixləşən liderə zaman və

məkan kontekstindən yanaşıldıqda, onun yaşadığı dövrün ictimai-siyasi mühitine də həmin prizmadan baxılır. Ulu Öndər BMT tribunasından Ana dili - Azərbaycan dilində ilk çıxış edən Azərbaycan rəhbəridir. İster ilk hakimiyəti illərində (soviet), isterse də postsovet dövründə Azərbaycan dilini dövlət dili kimi rəsmiləşdirdi.

Ümummilli Lider Ermənistanın torpaqlarımıza təcavüzünü dünyaya bəyan edən, xarici ölkələrdə diaspor və lobbiçilik institutunu formalşadıran beynəlxalq səviyyəli rəhbər idi. Bu mənəda Rusiya Prezidenti Vladimir Putin onun haqqında: "O, böyük dövlət xadimi id... Siyasi nəhəng id, mən ona sadəcə böyük hörmətlə yanaşmırımdım, mən ona məhəbbət bəsləyirdim" - deyir. ABŞ-in sabiq prezidenti Bill Clinton isə: "Qafqazda və Merkezi Asiya regionunda sülhün və sabitliyin bərqrər olunmasına xidmətləri yüksəkdir" - söyləyib. Türkiye prezidenti Recep Tayyip Erdoğan: "Heydər Əliyev təkcə Azərbaycanda deyil, bütün türk dünyasında tanınan və sevilen lider idi. Bir millet, iki dövlət tezisi ona mexsusdur" kimi qıymetləndiridir. Fransanın sabiq prezidenti Jak Sirak "Dağlıq Qarabağ münaqışının etrafında müzakirələr apararkən münaqışın sülh yolu ilə həllində onun göstərdiyi cəsarəti, müdrikliyi və qətiyyəti yüksək qiymətləndirirəm. Azərbaycanın bəxti onda gətirib ki, bu ölkəyə Prezident Heydər Əliyev kimi böyük siyasi iradə, zəngin dövlətçilik təcrübəsinə malik, müdrik, uzaqqorən və nüfuzlu dövlət xadimi rəhbərlik edir" - deyə söyləmişdir. Bu və digər coxsayılı deyimlər də təsdiq edir ki, Ulu Öndər dövlət və səhiyyəsində qəbul edilən daşı səxsiyyət olmuşdur.

Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev həmişə Azərbaycan xalqının mənafeyini düşünen bir öndər olub, bu istiqamətdə apardığı ardıcıl və məqsədönlü siyaset onun bütün fəaliyyətinin əsasını təşkil edir. Bu gün Azərbaycanda həyata keçirilən böyük layihələr məhz Heydər Əliyevin ölməz ideyalarının həmişəyəşar, əbədi olduğunu bir daha sübut edir.

Ulu Öndərimiz əlaqədardır, mədrikliliyi və fədakarlığı bu şəxsiyyəti

təkcə Azərbaycan xalqının deyil, bütün dünya azərbaycanlılarının liderliyinə yüksəldib, ömür yolu isə Vətənə xidmetin parlaq nümunəsinə çevrilib. O, bazar iqtisadiyyatı münasibətlərinə keçidin səmərəli mexanizmini formalşdırmaq üçün dönyanın inkişaf etmiş dövlətlərinin iqtisadi təcrübələrini nəzərə almaqla strateji vəzifələr müəyyən etdi, ölkəmizin təhlükəsizliyini və müdafiəsini təmin etmək qabiliyyətinə malik olan Azərbaycan Ordusunun formalşdırılması yönündə fəal siyaset apardı.

Eyni zamanda, Ulu Öndər Heydər Əliyevin apardığı uğurlu daxili siyasetin nəticəsində milli-mənəvi dəyərlərin, elm, təhsil, mədəniyyət və inşaatın inkişafında dönüs mərhəlesi başladı. Milli ideologiya səviyyəsinə qaldırılan azərbaycanlıq məfkurəsi ölkəmizdəki müxtəlif xalqların, dini konfessiyaların nümayəndələrinin vətəndaş həmrəyliyi şəraitində yaşamasında tarixi-siyasi əhəmiyyət daşıdı. Milli mənəlik şüuru inkişaf etdi, xalqımızın öz tarixini dərindən öyrənmesi üçün əlverişli şərait yarandı.

ƏDALƏT • 14 iyun 2024-cü il

LAÇINIM, LAÇINIM,

XACATURYANIN GÜLLƏRİ

(IV məqalə)

Məlum olur ki, bu gənc oğlanlardan biri xüsusi təyinatlılarının mühabibə vaxtı polkovnik-leytenant imiş. Əli ilə Daşaltı tərəf-dəki dağları göstərir deyir:

- Aqıl müəllim, bax, gördüyüün dağlar var ey, bax o dağlarda ağacları kesib ordumu-zun texniki üçün, əsgərlərimiz üçün yollar çəkib arxadan gəldik Daşaltına.

Söhbət zamanı məlum olur ki, bir qardaşı da 44 günlük müha-ribədə Şuşakənd tərəfdə vuru-submuş və qəhrəmancasına həlak olub.

Deyir:

- Aqıl müəllim, sizinlə şəkil çəkdirmək olar?

- Şəkil çəkdiriləsi oğlan sən-sən. İcazə versən mən səninlə şəkil çəkdirərem.

Çox təessüf ki, Kərim Kərim- li hələ o şəkilləri mənə göndərə bilməyi. Şairə "2" yazaq.

Xanımım Topxana meşəsinə baxış soruşur:

- O hansı Armud ağacı idi ermənilər kəsmək istəyirdi?

Topxanadakı meşə elə sıxlı-şib ki, mən də tapa bilmirəm, heç yüz ildi Şuşada yaşayan Kərim də tapa bilmir.

Xanımım:

- Bəs, Xuraman özünü hansı qayadan atmışdır?

Səməd Vurğunun qüdrəti idи ki, "Va-qif"de həyatda olmayan Xuraman obrazı yaratmışdı, sonra da həmin Xuraman gelib Cıdır düzündə özünü bir qayadan atmışdı Daşaltı çayına.

Dünyanın düz vaxtı Cıdır düzünə gelənlər gedib yuxarıdakı qayaların birinin altınd-a şəkil çəkdirildilər ki, Xuraman özünü burdan atıb.

İndi altinci dəfədir Cıdır düzünə qalxi-ram, amma o qayanın altında şəkil çəkdi-rən görmürəm. Bəlkə yeni nəsil Xura-manın yalançı bir obraz olduğunu inanı-blar. Əlimlə yuxarıdakı bir qayanı göstərib deyirəm:

- Hikmətgilin evi ordadı.

Söhbət Hikmət Sabiroğlu dan gedir. O gün həmin ərazidən beş-altı dəfə keçirik. Hər dəfə de Yusif Hikmətgilin evinin səm-tini göstərir.

Day yoruluram, sürücüyə deyirəm, ma-shını sür o tərefə.

Yusif qoymur:

- Mən o evi Hikmətsiz görmək istəm-i-rəm. Ayri vaxt Hikmətin özüyle gələrəm. O evi bizim Ağdamdakı ev kimi görsem sarsı-laram.

Qalxırıq şəhərin yuxarı hissəsinə, kilsə-yə təref. İradənin də yadında qalib evin ye-ri.

Kilsədə təmir-bərpə işləri gedir, hər-çənd ki ermənilər bizim məscidləri, pirləri dağıdıblar, amma biz on-ların öz adlarına çıxdıqları bu kilsəni yüksək səviyyədə bərpə edirik.

Bakılılar demiş, nösün? Nösün ki, biz erməni deyilik. Və dinin-dən asılı olmayaraq bū-tün məbədlər bizim üçün də müqəddəs sa-yılır.

İradə danışır:

- Qonaqlar Zeynal müəllim, Xudu Məmmədov, atam və bizim ailə idi.

Tanımayanlar üçün:

Zeynal Məmmədov Ağ-damda Həmkarların sədri idi, Füzulinə də əzber bilirdi. Təkcə bilmirdi, həm də şeirləri aça bilirdi. Cox savadlı ol-duğundan

Qarabağda ona "Bala Marks" deyirdilər. Biz jurnalistlərin ustası Cahangir Məmmədovun əmisi idi.

- Arsen müəllim bizi qarşılıyanda gör-dük ki, kişi çox pərtdi. Sonradan öyrəndik ki, kiçik qızı həmin gün bir azerbaycanlı oğlana qoşulub qaçıb. Onun böyük qızı da qoşulub qaçıb azerbaycanlı ilə aile qur-muşdu. Həyat Cənnət idi. Həyatda bəlkə də min bir gül-çiçək vardi. O gül-çiçəyin

- Bax, həmin qayadı.

Cünki mən Səməd Vurguna inanıram.

Cıdır düzünün altındaki qəbiristanlıqda Mirməhsün Nəvvabın məzarını ziyarət edi-rik. Heydər Əliyev Fondu bu məzarı Nəvvab-in adına layiq bərpə elətdirib.

Qoy görkəmləi tədqiqatçının və ağır se-yidin cəddi Mehriban xanım Əliyevaya kö-mək olsun!

Qayıdırıq şəhərə, Arsen Xacaturyanın evini axtarmağa. Gövhər ağa məscidinin öündən keçəndə məni gülmək tutur.

Şuşaya birinci dəfə gələndə mikroavto-

busda səkkiz nəfər idik. Pandemiyaya görə hamı ayrı oturmuşdu. "525-ci qəzet"in redaktoru, həmyerlim Yusif Rzayev də mənimle birlikdə idid. Bütün avtobuslar otelə dönəndə sürücüdən xahiş elədim ki, sən düz sür, bizi apar Cıdır düzünə, otel qaç-mır, sənə də yaxşı bir hədiyyə verəcəm.

Sürücü:

- Məlliim, baş üstə, hədiyyə lazım deyil, mən də ağıdmayıyam.

Və gəldik Cıdır düzünə. Və onda Cıdır düzünün görkəmi məni sarsıtmışdı. Bu barədə ayrıca köşə yazdıığımı görə tekrar edib oxucuları yormaq istəmirəm.

Deməli, Bazarbaşından keçirik, Yusif əlini aşağıya uzanan yola göstərib deyir:

Söhbət zamanı məlum olur ki, bir qardaşı da 44 günlük müha-ribədə Şuşakənd tərəfdə vuru-submuş və qəhrəmancasına həlak olub.

Deyir:

- Aqıl müəllim, sizinlə şəkil çəkdirmək olar?

- Şəkil çəkdiriləsi oğlan sən-sən. İcazə versən mən səninlə şəkil çəkdirərem.

Çox təessüf ki, Kərim Kərim- li hələ o şəkilləri mənə göndərə bilməyi. Şairə "2" yazaq.

Xanımım Topxana meşəsinə baxış soruşur:

- O hansı Armud ağacı idi ermənilər kəsmək istəyirdi?

Topxanadakı meşə elə sıxlı-şib ki, mən də tapa bilmirəm, heç yüz ildi Şuşada yaşayan Kərim də tapa bilmir.

Xanımım:

- Bəs, Xuraman özünü hansı qayadan atmışdır?

Səməd Vurğunun qüdrəti idи ki, "Va-qif"de həyatda olmayan Xuraman obrazı yaratmışdı, sonra da həmin Xuraman gelib Cıdır düzündə özünü bir qayadan atmışdı Daşaltı çayına.

Dünyanın düz vaxtı Cıdır düzünə gelənlər gedib yuxarıdakı qayaların birinin altınd-a şəkil çəkdirildilər ki, Xuraman özünü burdan atıb.

İndi altinci dəfədir Cıdır düzünə qalxi-ram, amma o qayanın altında şəkil çəkdi-rən görmürəm. Bəlkə yeni nəsil Xura-manın yalançı bir obraz olduğunu inanı-blar. Əlimlə yuxarıdakı bir qayanı göstərib deyirəm:

Söhbət Hikmət Sabiroğlu dan gedir. O gün həmin ərazidən beş-altı dəfə keçirik. Hər dəfə de Yusif Hikmətgilin evinin səm-tini göstərir.

Day yoruluram, sürücüyə deyirəm, ma-shını sür o tərefə.

Yusif qoymur:

- Mən o evi Hikmətsiz görmək istəm-i-rəm. Ayri vaxt Hikmətin özüyle gələrəm. O evi bizim Ağdamdakı ev kimi görsem sarsı-laram.

Qalxırıq şəhərin yuxarı hissəsinə, kilsə-yə təref. İradənin də yadında qalib evin ye-ri.

Kilsədə təmir-bərpə işləri gedir, hər-çənd ki ermənilər bizim məscidləri, pirləri dağıdıblar, amma biz on-ların öz adlarına çıxdıqları bu kilsəni yüksək səviyyədə bərpə edirik.

Bakılılar demiş, nösün? Nösün ki, biz erməni deyilik. Və dinin-dən asılı olmayaraq bū-tün məbədlər bizim üçün də müqəddəs sa-yılır.

İradə danışır:

- Qonaqlar Zeynal müəllim, Xudu Məmmədov, atam və bizim ailə idi.

Tanımayanlar üçün:

Zeynal Məmmədov Ağ-damda Həmkarların sədri idi, Füzulinə də əzber bilirdi. Təkcə bilmirdi, həm də şeirləri aça bilirdi. Cox savadlı ol-duğundan

Qarabağda ona "Bala Marks" deyirdilər. Biz jurnalistlərin ustası Cahangir Məmmədovun əmisi idi.

- Arsen müəllim bizi qarşılıyanda gör-dük ki, kişi çox pərtdi. Sonradan öyrəndik ki, kiçik qızı həmin gün bir azerbaycanlı oğlana qoşulub qaçıb. Onun böyük qızı da qoşulub qaçıb azerbaycanlı ilə aile qur-muşdu. Həyat Cənnət idi. Həyatda bəlkə də min bir gül-çiçək vardi. O gül-çiçəyin

- Bax, həmin qayadı.

Cünki mən Səməd Vurguna inanıram.

Cıdır düzünün altındaki qəbiristanlıqda Mirməhsün Nəvvabın məzarını ziyarət edi-rik. Heydər Əliyev Fondu bu məzarı Nəvvab-in adına layiq bərpə elətdirib.

Qoy görkəmləi tədqiqatçının və ağır se-yidin cəddi Mehriban xanım Əliyevaya kö-mək olsun!

Qayıdırıq şəhərə, Arsen Xacaturyanın evini axtarmağa. Gövhər ağa məscidinin öündən keçəndə məni gülmək tutur.

Şuşaya birinci dəfə gələndə mikroavto-

çoxu bizə yad idid. Onları toxumlarını xaricdəki erməni qohumları göndəribmiş. Anam nə qədər istəsə də bize toxum vermədi. Çıxanda anam yena el çəkmədi, məcbur olub bir gülün toxumunu verdi. Onu getirib balkonda əkdi, inanmazsız düz səkkiz ildən sonra qeyri-adi bir gül açdı.

Deyirəm:

- Oğlu Mişa Şuşada raykomda ikinci katib işləyirdi.

İradə:

- Onda Mişa cavan, yeniyetmə bir oğlan idi, qonaqlara çay daşıyırı.

Mişa ilə xoş münasibətlərim var idi. Yeyib-icən, zarafatlı, yumru bir oğlan idi.

Bir dəfə Gevorkov Isa bulağında "Vaqif" poeziya günlərinə gəlmış yazıçı və şairlər qonaqlıq verirdi. Anar müəllimlə yanaşı oturmuşdum. Onda mən təmiz müsəlman idim, içki içmirdim. Stolun üstünə tut araq-ları qoymuşdular. Butulkaya yapışdırılmış kağızda isə heç bir zavodun adı yox idi, sadəcə yazılmışdı: "Tutovka". Anar müəllim bir əlli qram içdi, amma sonra içmadı.

Dedi:

- Aqıl, çox içməli araqdı, bir-iki butulka versələr qayıdında Ağdamda içerdik.

Durdum getdim raykomun birinci katibi Niyaz Kərimovun yanına, yavaşça dedim ki, Niyaz müəllim, mümkünsə o araqlan iki butulka qoysunlar bizim maşına.

Niyaz müəllim:

- Gevorkov o araqları sayıb gətirir.

Bu vaxt Mişa qayıtdı ki:

- Nə olsun sayıb gətirir, nə qədər içildiyini də sayır?

Sonra stolun üstündən iki butulka araq götürüb ofisianta verdi ki, apar qoy Aqıl müəllimin maşına.

Nə vaxt Bakıya gəlsə məni ax-tarib tapardı. Deyəsən, hadisələr-dən sonra Şuşanın məri də oldu.

Tikinti-söküntü işləri getdiyin-dən Arsen müəllimin evini tapa bilmirik.

Onu da qeyd edim ki, kilsədən bir qədər yuxarıda möhtəşəm bir məscidin təməli qoyulub. Özü də müasir və yeni memarlıq üslubunda.

Yenirkən aşağı. Kərimdən soruşuram ki, şəhərdə bir çayxana yoxdu? Təbii ki, otel-lərdə çay var, amma mən təbiətin qoynunda çayxana axtarıram. Kərim yenə üç-dörd nəfər zəng edir. Nəhayət, beşinci adam deyir:

- Xarı bülbül otelini keçəndən sonra bir az yuxarı qalxin, sağa dönen orda bir çay-xana olmalıdır.

Axtarır çayxananı tapırıq. Üç-dörd adam var. Keçib stolların birinin arxasında otururuz. "Qoçət"dəki kim çox gözəlməririk, çayçı gelir, Kərimlə görüşüb-öpüşür, bize

də "xoş gəldin" edir. Və bir çay süfrəsi açır. Mənə də deyir ki:

- Sizinlə şəkil çəkdirmək olar?

- Ay qardaş, niyə olmur?

Gül mürəbbəsi də gətirir. Bildirir ki, öz-lərinin məhsuludur.

Yadına Gənce qapısındakı məşhur çay-xanada Əli Mahmudla, İlhami Cəfərsoylu, Kərim Kərimliyə oturub çay içməyim düşür. Ora şüsalıların ən çox sevdiyi yer idi, iynə atsaydın yera düşməzdi. Süleymanın çayx

LAÇINIM MƏNİM!

İTDƏN QORXAN ŞUŞALILAR

(V məqalə)

Bu vaxt bir köpəkoğlu köpək gəlib üzbeüzdəki ağacın kölgəsində şonqudu və bize baxmağa başladı. Deyəsən, ona tanış gəlmədi. Kərimə dedim:

- Kərim, hamı bizlə şəkil çəkdirir, gel biz də bu köpəklə şəkil çəkdirək, Şuşada ilk dəfəti it görürəm.

Amma çəkdirə bilmədi. Çayçı gəlib iti qovdu, o da gedib bir az aralıda yolun ortasında uzanıb şelləndi.

Yanından ötəndə İradə dedi:

- Birdən bizi tutar ey.
- Qorxma. Özümüzü elə aparaq ki, guya onu görmürük.

Elə it də özünü elə apardı ki, guya bizi görmür. Keçib getdik.

Şuşa salınan gündən kübar şəhər olub. Bəylər, əsilzadələr şəhəri olub. Ve bəlkə də yeganə şəhər olub ki, burda mal-qara, qoyun-quzu, it saxlamağa icazə vermidilər. Şəhərdə bircə fayton atları və bəylerin atları olardı.

Ağdamlılar zarafatla şuşalılara "İtdən qorxan şuşalılar" deyərdilər.

Nemeslərlə müharibənin qızığın vaxtında bizim bir batalyon, o vaxt sovetlər bizim idi, mühəsirəyə düşür. Komandır iki şuşalını çağırıb göndərir kəşfiyyata ki, mühəsirədən necə çıxa bilərik. Şuşalılar üç-dörd saatdan sonra qayıdlar və deyirlər:

- Komandır, qarşıda nemeslərin beş-altı tankı var, sol tərəfdə artilleriyadı, sağ tərəfdə piyada qoşunları. Babat húcuma keçək mühəsirəni yara bilərik. Amma arxa tərəfə üz tutmayaq.

Komandır:

- Niye?
- Ora iki dənə it bağlayıblar, zəncir çeyneyirlər.

Ağdamlılarla şuşalılar bir-birinə söz atmağı xoşlayırdılar. Məsələn, ağdamlılar şuşalıların xəsisliyinə eyham vuraraq deyirdi ki, çörək yeyəndə pişiyi çarpanının ayağına bağlayırlar.

Şuşalılar:

- Bunu gigiyenik cəhətdən edirik. Siz də xəngəl bishirməyi bilmirsiniz, ona görə ha-

mınız töküllüşüb gəlirsiz Qəmərin xəngəlxanasına.

Qəmər də bilirsiniz hansı Qəmərdi? Xan əminin mahnı qoşduğu Qəmər: "Ay Qəmərim, Qəmərim". Şuşa işğal ediləndə 90 yaşı olardı. Nə qədər eləmişdilər Şuşadan çıxmış istəməmişdi. Zorla çıxartmaq istəmişdilər, üstüne benzin töküb qohum-əqrəbaya demişdi ki, yaxın gəlsəniz özümü yandıracam, mən bu gün-sabahlıgam, ermənilər öldürəcəklərsə qoy Şuşada öldürsünər. Məşhur tədqiqatçı-jurnalist Vasil Quliyevin də bibisiydi.

Ümumiyyətlə, şuşalılara söz çatdırmaq olmazdı. Ələmdar Tağıyev Şuşada polis reisi işləyəndə daxili işlər naziri Ramil Usubov ona zəng edir ki:

- Ələmdar, orda bir baldızım oğlu yaşayır, tanıyırsan, bir az şuluqluq edir. Onu tut sal kepezeyə bir-iki günlük, ağılı başına gəlsin.

Ələmdar uşağı tapıb saldırıb kepezeyə.

Üstündən bir həftə keçir, Ramil müəllimin baldızı zəng edib deyir ki, ay Ramil, sən Ələmdara demişdin onu bir-iki günlük saxlasın, bir həftədir uşağı buraxmir.

Ramil müəllim Ələmdara zəng edir ki, o uşağı bir həftədir niya saxlamışın orda, burax.

Ələmdar müəllim şuşa-

ı olmasa da, şuşalılar kimi zarafatla deyir:

- Cənab nazir, tutmaq pulsuzdu, amma buraxmaq pulnandi. Dədəsi gəlib pulunu versin, buraxim.

Ramil müəllimi bərk gülmək tutur.

Yenirik Natavanın bulağına. "Qoçat"ı-

Kərim deyir:

- Hadisələr başlayanda Əli Mahmud Nelson Stepanyanın boğazına zəncir bağlayıb abidəni uçurdu. Yerində də o vaxt öz cibini puluna Şuşa şəhidlərinə bir abida ucaldırmışdır istəyirdi, vaxtı çatmadı.

Kərim həmin hadisəni elə mənim kimi uzun danışır, amma mən oxucunu yormamaq üçün qısa yazıram.

Düşürük Xan qızı bulağına.

Xan qızı Şuşaya ilk suyu Zarılı tərəfdən çəkdirmişdi, saxsı borularla. Ustalar tez-tez qayalarla rastlaşmışılar, Xan qızı qayanın hər metrinə bir qızıl onluq qoyurmuş ki, kim yarsa onundu. Və belə bir çətinliklə suyu getirib çıxarmışdı Şuşaya. İkinci suyu çəkdirəndə Xan qızının qardaşı (bu barədə bir qədər sonra) Xan qızının varidatını oğurlayıb qaçmışdı, ona görə ikinci su xətti yarımcıq qalmışdı. Sonradan qardaşını həbs etmişdilər və əvvəldə yazdığını kimi, Xan qızı Şuşa həbsxanasını həmin şərəfsiz qardaşına görə tikdirmişdi.

Xan qızı xeyirxah əməllerine görə xalq arasında elə bir hörmət qazanmışdı ki, öləndə camaat Şuşadan Ağdama onun tabutunu ciyinlərində piyada getirib imarətə atasının, babalarının yanında dəfn etmişdilər.

Bildiyiniz kimi, Zəfer qələbəsindən sonra bu bulağı Möhtərem Prezident İlham Əliyev bərpa etdirmişdir.

Natavanın ermənilərin dağıtdığı, xaraba qoyduğu mülküni də ziyanat edirik, ordan da düşürük Gəncə qapısında bir-iki şəkil çəkdirib qaydırıq otelə.

Mən Avropanın bir çox beşulduzlu otellərində olmuşam. "Şuşa" oteli onların hamisindən demək olar ki, möhtəşəmdi, eməkdaşları da çox nəzakətlidi.

Bu otelin təməni qoyulanda altından bir bina çıxbı, arxeoloqlar müəyyən edib ki, bu bina İbrahim xanın silah-sursat fabriki olmuşdur. Abidəni dağıtmamaq üçün oteli süttülərin üstündə tikiblər. Və oteldən çıxanda şüselərin altında həmin abida görünür.

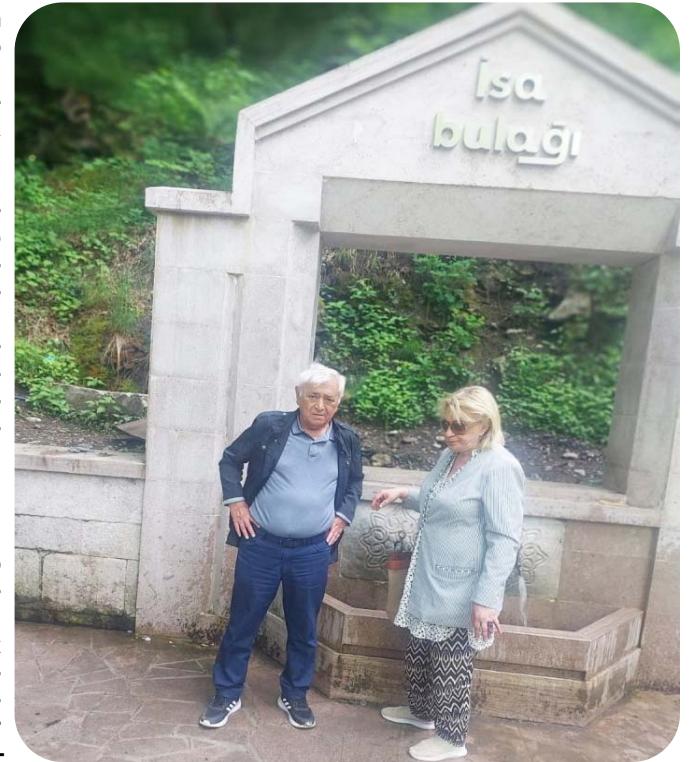
Kərim deyir ki, yorulmusan get evə, səhər tezəndə çıxacaq Laçına, istəsən gələrsən səhər yeməyinə.

Kərim gedir, bù də foyedə çay içirik. Bu vaxt Bülbülün Şuşadakı ev muzeyinin direktoru Fəxrəddin Hacıbəyli gelir və bizi qonaq aparmaq istəyir. Razılıq edirik, amma getmirik, çıxbı piyada otelin ətrafinda

gəzişirik. Yenə iki ağdamlı gop eləyirik, iradə də təbəssümle dinləyir.

Nənəm bir qazan çıqtırmış, bu vaxt evə bir qohum qonaq gəlir. Nənəm bir qazan çıqtırmayı bir məcməyiə çəkib qoyur qonağın qabağına ki, onuz da hamisini yeyə bilməyəcək, qalanlarını da usaqlar yeyər.

Qonaq gözünə döndüyüm də bir qazan yeməyi yeyir.

Nənəm:

- Doymadınsa qazanda var, yenə gətirrim.

Qonaq:

- Qüdrət xala, yaxşı şeyi bir az az yesən yaxşıdır.

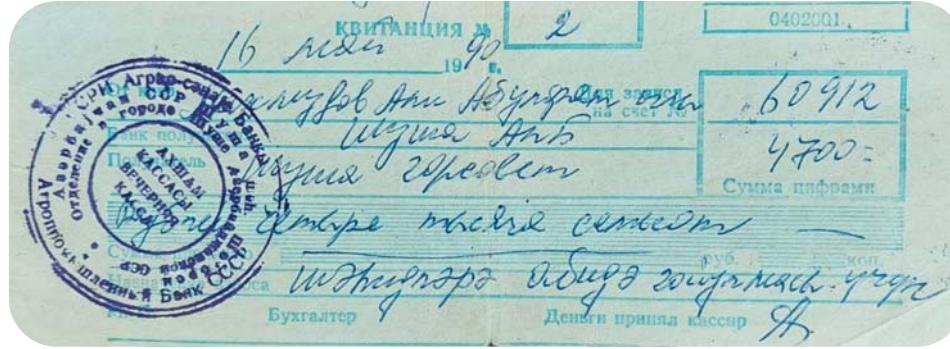
İndi mən də yazılarımı az-az yazıb, az-az paylaşıram ki, yaxşı şeyi bir az az yesən yaxşıdı, çox yeyəndə adam pəndam olur. Hörmətli oxucu, mən də sizi pəndam etmək istəmirəm.

Dəyə bilərsiniz ki, yazı Laçına həsr olunsa da, hələ Laçına gedib çıxmamışan elə Şuşadan yazırsan. Şuşa elə bir yerdir ki, nə qədər yaxsan bitməz. Folknerin təbirincə desək, Şuşanın hər adamından, məsələn, Vasil Quliyevdən, İlhami Cəfərsoydan, Əli Mahmuddan, Oqtay müəllimdən, Kəllə Sabirdən, elə 28 il Şuşa həsrəti ilə yaşıyan Hikmet Sabiroğludan və sair və iləxir bir roman yazmaq olar, hələ mən daşından-çıçəyindən, Xarı bülbülündən demirəm.

Darıxmayın, bir şuşalının bir ağdamlı ilə necə məzələnməyindən ayrıca bir yazı yazacaq.

Ardını gözləyin.

Üzbəüz bankomat var, ordan pul çıxarmaq istəyirəm. "Ay Qəmərim, Qəmərim" in xəngəlxanası burdaydı, həm də bura Avtovazlıydı. Meydanda Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Nelson Stepanyanın abidəsi vardı.

Sözümə Dövlət Mükafatı Laurati, hamının "Qaşa" dediyi, "Azərbaycan qaqası" adlandırdığı xalq şairi Hüseyin Arifin xalq yaziçisi İsmayıllı Şixliyla qoşa çəkdirdiyi bir şəkildən başlamaq istəyirəm. Qağamız qocaman yazıçıımıza "Qoca", ölməz yazıçıımızsa ona zarafta "Kafir" deyərmış. Şair özünün də, dostunun da qüdrətiyi bir şeirində belə mənalandırıb:

...Yanaşı dayanmışıq,
Biz yanaşı qovrulub,
Yanaşı da yanmışıq.
...Babaları düşünüb,
Babaları anmışıq!

H.Arif hər babanı anmazdı, ondan danışmazdı. O, babalardan danışındı ki, atının nalından qıgilcım səpələnərdi. "Ceyranı piyada qovub tutardı", "Kürür bir nəfəs üzüb keçərdi". Bu azman kişişəl Kürdən 30 km aralıda olan Ceyrançölündeki bir yerden bir ayağını "Sac dağı"na, digərini "Çoban dağı"na qoyub əyilib Kürdən su içəriyər...

Bu yaxını yaza-xala hiss edirəm ki, mən də yaxşı ne öyrənmışəmə həmişə ruhən yanlarında olduğum, dizlərinin dibini kəsdirdiyim belə kişilərən, atalarдан, babalardan öyrənmışım, görüb-götürmüşəm.

Günlərin birində yene yoldayıq, səfərdəyik. "Babadağı"na çıxmışdayıq. Axşam üstü olsa da, harda gecələmək sarıdan narahatlığımız yoxdur. Amandayıq, əminlikdəyik. Qarışımızda Qağanın şərinə şeir yazdırı "Aman evi"nin taybatay, Haqqdan açılmış qapıları görünür və bizi də "Gəlin, siz də qonağım olun!"- deyə içəri çağırır: Şair bu təklifi əvezsiz qoymur. O evə həsr etdiyi şeirdən misralar deməye başlayır:

*Qədim Babadağın zirvəsində, tək,
Bir bina yüksəlir illərdən bəri.
Qopanda firtına, çaxanda şimşək,
Qaya sinasını verir irəli.*

Bu şeir H.Arifin ən orijinal ve möhtəşəm şeirlərindən biridir. "Burda qurd quzuyla birge dincəlir, burda unudulur düşməncilik də." Şeirdən bəlli olur ki, şair bir dəfə bir meşəci dəstu və oğlu Arifle orda gecəleyib. Meşəbəyi Qaybalı kişidən soruştub ki: "Bu evin qapısı niyə açıdı belə?" Meşəqi "Bura elə müqəddəs yerdə ki, deyib, burda qapıları örtməzler." Bu müdrik cavab şairi çox təsirləndiribmiş.

Özü mənə deyərdi ki, çalış, şeiri bitirəndə kənsəfkaya fikir ver!

Özünün həmin şeirdə vurduğu kənsəfkaya baxın, siz allah!

*Bir "Aman evi" var, Babadağda, tək,
Bir "Aman evi" də dünyaya gərək!*

Məşhur "İstiqlal marşı"nın müəllifi M.Akifin etdiyi bir dua beləyim:

"Allahım, men sənə öz qurtuluşum üçün yox, milletimin qurtuluşu üçün dua edirəm!"

Səməd Vurğun da vaxtılıx həmin ruhda bir dua eyleyibmiş: "Dünya-nın son adı qurtuluş olsun!"

Hüseyin Arifse o dualara bənzər bir dua edirmiş kimi yazdı:

*Haqdan dənən deyiləm,
Yersiz dinən deyiləm.
Mən sevinən deyiləm,
Yer üzü yasdan çıxıb,
Dünya sevinməyince!*

Eyni ruhu şairlər bax, belə olurlar. Babadağındaki "Aman evi"ne sıqınaraq oğullaşırlar, atalaşırlar, babalaşırlar...

M. Füzuli "Mən şeir yazmırəm, əslimi, nəslimi tədqiq edirəm" deyirdi. Dahi mütefəkkirin bu sözlerini H. Arif də unutmamışdı, öz kredosunu elan etmişdi:

*Gecəli, gündüzlü fikrim, niyyətim,
Əslimi, nəslimi öyrənmək oldu.*

Şair qağamız yaxşı bilirdi ki, "Başın ucalığı kökün dərinliyi ilə

QAĞANIN "AMAN EV"İ...

bağlıdır. Kökünü axtaran dərinə gedir".

*Başımız nə qədər yüksəklərəsə,
Kökümüz o qədər dərinlərədir.*

O da nəinki öz əslini, nəslini tədqiq edir, öyrənirdi, həmçinin baş-qalarına da öyrədirdi. Təkcə insanın deyil, qayanın da, daşın da fikrini çəkirdi, ölümsüzlüyünü isteyirdi. Təvsiyə edirdi:

*Qayani da əriməyə qoymayın,
Neçə qartal məskən salıb qayada!*

*...Üşütsə də ayağımı, əlimi,
Əriyənde acımişam qara da!*

deyərək kimlərinsə, nələrinə vaxtsız yox olmasına istəmirdi.

"Kərəm dağı" adlı şeirində ilahi eşq uğrunda yalnız Yanıq Kərəmin yox, bütün bir xalqın sinesinə dağ çəkildiyini vurğulayırdı. Kərəmin haqqında olan dastanda dediyi bəyti elə-bele xatırlatıldı. "Ermenidən müsləməna yar olmaz, Ağıl manı bitməz işə salıbdı" deyən aşiqin (aşiqin!) bu fikrini yada salır, demək isteyirdi ki, Kərəmin başına gələn iş bizi hələ də bitməz işə (işlərlə!) salmaqdə davam edir!?

Daş abidələr də mövcuddur, saz ve söz abidələri də!

H.Arifin yaratdığı əsərlər, yazdığı şeirlər də saz ve söz abidələridir!

Hüseyin qaşa söz yazmaq xətri-ne söz yazar, saz çalmaq xətrine saz çalan şairlərden deyildi. Onu da hər zaman milli və umuməbəşeri suallar düşündürdü:

*Hərə qalır öz qaydına,
Qaş qaydına, göz qaydına.
Söz qaydına, saz qaydına
Qalan oldumu, oldumu?-*

deyəndə böyük şairimiz necə də haqlıydı! Onun şairiciklərən, şeirlərən, boşboğazlardan zəndizhesi gedirdi. Onlara qoşulanlara acıydı, deyirdi ki:

*Ey Hüseyin Arif, de həqiqəti,
Səndədir zamanın sözü-söhbəti,
Şairin ağzının dadı, jəzzəti,
Boşboğaz üstüne dinəndə bitir.*

H. Arif yaradıcı adamları yatma-mağña, ayıq olmağa çağırırdı. "Gəlin. Koroğluşa qaydaq" devizini ortaya boş yerə atmamışdı, inanmışdı ki, gücümüz kökümüzə, soyumuza bağlılıqdadır, milli sözümüzün, sazımızın qədrini bilməyimizlə elaqədardır. Öz uğurları üçün minnədarlığıni belə şərh edirdi:

*"Cəngi"yə, "Qaraçı"ya,
"Mükəmməs"ə borcluyam.
Babalar dünyasından
Gələn səsə borcluyam!*

Bu müqəddəs borcdan yazıb-pozduğu üçün biz də ona borcluyuq!

Özündən əvvəlki ucaları, ustadları, ehtiramla yad etməyirdi, onu kim "qaşa" çağırırdı? Kim onun özünü "Azərbaycan qaqası" deyərdi? Əgər bu qaşa hər sözündə, misrasında, ən əsası, bağının başında babaları, obaları, elləri ehtiram hissiliyə yaşıtmışasdı, bu qədər ümumxalq məhəbbəti qazana bilərdimi, bələdə bilərdimi:

*Əyilməz başımı hazırlam, əyim,
Dədələr önündə sənət eşqinə.
Saz dedim, söz dedim, Azərbaycana,
Əbədi ehtiram, hörmət eşqinə!*

"Ey Füzuli, sil gözünün yaşını, sən ağladın, indi növbə mənimdir" misralarının müəllifi də bizim qağamızdır. Onun da çəkmədiyi bir dərəmdə, azarmı olub? Görmədiyi bəla-

mı olub? Almadığı yaramı olub? Baharda baharsız qalmadığı vaxtını olub, demədiyi günüm olub:

*Açıb novruzgülü, görə bilmirəm,
Hüseyin Arifin baharına bax!*

O da nəinki öz əslini, nəslini tədqiq edir, öyrənirdi, həmçinin baş-qalarına da öyrədirdi. Təkcə insanın deyil, qayanın da, daşın da fikrini çəkirdi, ölümsüzlüyünü isteyirdi. Təvsiyə edirdi:

*Qayanı da əriməyə qoymayın,
Neçə qartal məskən salıb qayada!*

*...Üşütsə də ayağımı, əlimi,
Əriyənde acımişam qara da!*

deyərək kimlərinsə, nələrinə vaxtsız yox olmasına istəmirdi.

"Kərəm dağı" adlı şeirində ilahi eşq uğrunda yalnız Yanıq Kərəmin yox, bütün bir xalqın sinesinə dağ çəkildiyini vurğulayırdı. Kərəmin haqqında olan dastanda dediyi bəyti elə-bele xatırlatıldı. "Ermenidən müsləməna yar olmaz, Ağıl manı bitməz işə salıbdı" deyən aşiqin (aşiqin!) bu fikrini yada salır, demək isteyirdi ki, Kərəmin başına gələn iş bizi hələ də bitməz işə (işlərlə!) salmaqdə davam edir!?

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Hüseyin Arif qədər təbiət vurgunu, yollar yorğunu çox güman ki, az olub. Ömründə dinclik ne olduğunu bilməyib. Evindən çox, dağda-daşda qalıb, gecələyibdi. Dincələn-

Həmi yaxşı bilir ki, səhər və axşam saatlarında Bakı metropolitenində həddindən artıq sıxlıq yaşanır.

Ve bu da təbii ki, sənişinlərin çətin vəziyyətə üzleşməsi ilə nəticələnir! Xüsusən də səhər saatlarında "Həzi Aslanov"- "Dərnəgül" istiqamətində hərəkət edən qatarlarda daha çox sıxlıq yaşanır.

Amma bu, o demək deyil ki, "İçərişəhər" stansiyasına gedən qatarlarda sıxlıq yoxdu. Elə gün olmaz ki, sıxlıq zamanı vəqonlarda olan qoca və xəstə sənişinlərin havasızlıqdan ürəyi getməsin! Heç vəqonlarda ürəyi qışlan gənclər də az deyil.

Bu setirlərin müəllifi de vəqonda yaranmış sıxlıqda çətin anlar yaşayır. Əger növbəti stansiyada düşməsəydim, bəlkə de havasızlıqdan ürəyim dayanmışdı! Biz metroda belə hadisələrin şahidi çox olmuşuq. Vəqonda vəziyyəti pisləşib stansiyada düşürülən sənişinlər ilk kömək edən metropoliten işçiləri və orada xidmət aparan polis əməkdaşlarıdır. Tecili Tibbi yardım xidməti əməkdaşları gelən kimi, onlar xəstəyə lazımi köməkləyi göstərirler! Çox sağolsunlar! Bəzən ele olub ki, xəstenin vəziyyəti ağırlaşır, həkimlər de gec gelib və o, dünyasını dəyişir! Ancaq həkimlərin xilas etdiyi xəstələr də var. Ona görə də xəstələrin həyatını vaxtında xilas etmək üçün metropolitende tibb məntəqələri yaradılmışdır.

Bu tekli flər çoxdan səslənir, lakin gerçəkəşmir. Həmin məsələ ilə bağlı Metropoliten sözcüsü Etibar Əliyev bildirib ki, bu, bizim səlahiyyətlərimiz daxilində deyil. Metroda sənişinin vəziyyəti pis olanda stansiyaya ən yaxın yerden təcili tibbi yardım çağrılır! Onlar da operativ olaraq hadisə yerine çatırlar. Bununla yanaşı, gələcəkdə metroda tibb məntəqələrinin fəaliyyəti mümkün ola bilər və bununla bağlı müəyyən layihələr var!

Metropoliten sözcüsünün fikrinə qüvvət olaraq deyə bilərik ki, əgər metroda tibb məntəqələri fəaliyyət göstərsə, orada vəziyyəti pisləşənlərin həyatını xilas etmək olar, ölüm halları bəlkə də heç baş vermez!

EMİL FAİQOĞLU

Bu əmərliklərə getmək tövsiyə olunmur

Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzi tərəfindən Ekoloji və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Xəzər Kompleks Ekoloji Monitoring İdarəesi ilə birlikdə 2024-cü ilin yay mövsümüne hazırlıqla əlaqədar olaraq, Bakı və Sumqayıt şəhərləri, respublikanın Lənkəran, Xaçmaz, Astara rayonları ərazisində yerləşən əmərliklərin sanitariya vəziyyətinin müayinəsi və dəniz suyunun keyfiyyət göstəricilərinin laboratoriya tədqiqatının aparılması məqsədilə monitoringlər keçirilir.

Adalet.az xəbər verir ki, laboratoriya müayinələrinin nəticələrinə əsasən, Bakı şəhərinin Buzovna, Züyük, Mərdəkan, Şüvələn, Novxanı, Görədil, Nardaran, Bilgəh və Pirşağı əmərliklərində dəniz suyunun fiziki-kimyəvi, bakterioloji göstəriciləri norma səviyyəsində olduğu aşkarlanıb.

Bununla yanaşı, Səbail rayonunun Şix, Qaradağ rayonunun Sahil, Suraxanı rayonunun Hövəsan, Xəzər rayonunun Türkən, habelə Sumqayıt şəhərinin əmərliklərinin sanitariya-mühafizə zonalarında, eyni zamanda respublikanın sahil zolağının şimal bölgəsinin Yalama, Nabran, İstisu, Seyidli kəndi, cənub bölgəsinin Lənkəran və Astara əmərliklərinin qumsallıqlarında rekreasiya əhəmiyyətli monitoringlər keçirilir.

Aparılan monitoringlər zamanı həmin ərazilərdən götürürlən dəniz suyu nümunələrinin laboratoriya təhlillərinə əsasən, dəniz suyunun tullantı şirkət suları ilə intensiv şirkənme hallarının hələ de davam etdiyi və əmərliklərdə dəniz suunda bakterioloji şirkənme göstəricilərinin mövcud normativlərin tələblərinə cavab vermədiyi müəyyən edilib.

2024-cü ilin əmərlik mövsümündə dəniz suyunun yüksək bakterioloji şirkənme göstəricilərinin əhalinin sağlamlığı üçün təhlükə yarada biləcəyini nəzərə alaraq, "Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa əsasən, Səbail rayonunun Şix, Qaradağ rayonunun Sahil, Suraxanı rayonunun Hövəsan, Xəzər rayonunun Türkən, Sumqayıt şəhəri, şimal bölgəsinin (Yalama, Nabran, İstisu, Seyidli kəndi), cənub bölgəsinin Lənkəran və Astara əmərliklərindən istifadənin müvəqqəti olaraq tövsiye olunmadığı barədə qərar qəbul edilib.

Qeyd edək ki, dəniz suyunun laboratoriya müayinələri zamanı sanitariya-kimyəvi (suyun rəngi, qoxusu, üzən qarışıqlar, asılı maddələr, bio-kimyəvi oksigen tələbatı, neft məhsulları, fenol) və bakterioloji (bağırsaq çöpləri) göstəricilər araşdırılır.

Hazırda əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Aparılan monitoringlər zamanı həmin ərazilərdən götürürlən dəniz suyu nümunələrinin laboratoriya təhlillərinə əsasən, dəniz suyunun tullantı şirkət suları ilə intensiv şirkənme hallarının hələ de davam etdiyi və əmərliklərdə dəniz suunda bakterioloji şirkənme göstəricilərinin mövcud normativlərin tələblərinə cavab vermədiyi müəyyən edilib.

2024-cü ilin əmərlik mövsümündə dəniz suyunun yüksək bakterioloji şirkənme göstəricilərinin əhalinin sağlamlığı üçün təhlükə yarada biləcəyini nəzərə alaraq, "Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa əsasən, Səbail rayonunun Şix, Qaradağ rayonunun Sahil, Suraxanı rayonunun Hövəsan, Xəzər rayonunun Türkən, Sumqayıt şəhəri, şimal bölgəsinin (Yalama, Nabran, İstisu, Seyidli kəndi), cənub bölgəsinin Lənkəran və Astara əmərliklərindən istifadənin müvəqqəti olaraq tövsiye olunmadığı barədə qərar qəbul edilib.

Qeyd edək ki, dəniz suyunun laboratoriya müayinələri zamanı sanitariya-kimyəvi (suyun rəngi, qoxusu, üzən qarışıqlar, asılı maddələr, bio-kimyəvi oksigen tələbatı, neft məhsulları, fenol) və bakterioloji (bağırsaq çöpləri) göstəricilər araşdırılır.

Hazırda əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyətlərinə və polis idarələrinə rəsmi məlumatlar göndərilir.

Həm də əmərliklərdə dəniz suyunun laboratoriya tədqiqat üsullarından istifadə etməklə nezarət tədbirləri davam etdirilir. Monitoringlərin nəticələri barədə ərazi üzrə Bakı şəhər icra Hakimiyyəti, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, Bakı Baş Polis İdarəsi, Fövqələdə Hallar Nazirliyi, respublikanın ərazi üzrə rayon icra hakimiyyə

Rafiq Ələkbər şeirində Turançılıq (turanizm)

Bilirik ki, Turançılıq (turanizm) əsrlərdir Azərbaycan ədəbiyyatında gah aşkar, gah da gizli - setiraltı mənalarla öz ifadəsinin tapmaqdadır. Bütün Ural-Altay xalqlarının birliyini nəzərdə tutan bu siyasi-ideoloji inanc ədəbi müstəvədə də zəruri hal kimi xarakterize edilir. Əslində qalsa, Turançılıq təkcə türkdilli xalqların birliliyi təmin etmək siyaseti deyil, burada (həm də) məqsəd dövlətçilik amalı, beyninlərdə vahid dövlət, vahid xalq məfhumu cücərtməkdir. Böyük Türkçü və Turançı Ziya Göyəlpin aşağıdakı fikri turançılıq baxışlarını konkret əks etdirir:

*Vətən nə Türkiyədir türklərə, nə Türküstan;
Vətən böyük və əbədi bir ölkədir: Turan.*

Turançılığı elmi, siyasi və bədii düşüncə kimi şərh vermək olar. Bunu Ə.Hüseynzadənin, Y.Akçuranın, Ə.Ağaoğlunun və digərlərinin məqalələrində də eyni təsnifdə görürük. Əsl gerçəkde Turançılıq məfkurəsi bir maarifləndirmə siyasetidir və bədii ədəbiyyatda bu ideyaya (ilk nümunə kimi) Ə.Hüseynzadənin "Sizlərə, ey qövmi-macar, bizlərə ixvan, Əcdadımızın müştərəkən mənşəyi Turan" sətirlərində rast gelirik.

M.Ə.Yurdəqulun, Ə.Cənnətinin, A.Şaiqin, H.Cavidin, Ə.Müznibin, Cəfer Cabbarlının, Umgülsüm və Əhməd Cavadın türkçü xarakteri əsərlərində də Turançılıq (turanizm) gerçək zəmin kimi diqqətimizi çəkir.

Açıçı, 80-ci illərdə ədəbiyyata gəlmış Rafiq Ələkbərin yaradıcılığında da Turançılıq (turanizm) müəyyən qədər aşkar görünür. İstedadlı şair bu ideyanın fəhminde soy-kök zərurəti, eyni zatda birləşmək meşzi tapır, öz isteyini poetik təfərruatla verir. Filologiya elmləri doktoru Elçin İskəndərzadə onun "Savalanla üzüze" kitabına yazdığı ön sözə qeyd edir ki, Rafiq Ələkbərin Türkçülük və Turançılıq ruhundan yoğrulmuş müdrik və rəngarəng poeziyası qutsal bir Turan yolcusunun sehiri Şamanın dalarıdır. Bu dua-misralarda Türkçülük əbədiyyəti, Turançılıq möhtəşəmliyi, Vətən məqəddəsliyi, dİN və inam kamiliyi, sufilik, Zərdüştlük, Şamanlıq sehri, ən nəhayət, türkün klassik aile institutunun təməl daşı olan yar, xatun, xanım, qadın sevgisinin ilahiləşdirilməsi və sevgi obyektiinin mələkədirilməsi tuyğuları böyük içdənliliklə hakim kəsilib... Biz

də diqqət edək, görək Rafiq Ələkbər şeirinin ruhundakı paradoksallıq doğrudanlı bu zərərdədir?! Əmin olmaq üçün istedadlı şairin Şaman dualı şeirlərindən bir neçə nümunəni təqdir edək:

*Qismətin acısıyam,
Dəryanın damcısıyam,
Mən Tanrı yolçusuyam,
Yolum Turandan keçir.*

*Cəxiləb sinənə Araz qılıncıtk,
Arazın o tayı, bu tayı Vətən.
Kerkükde, Dərbənddə izim itəcək,
Hani o məmlekət - Xətai-Vətən?*

*Türksüz dünya ədalətsiz yuvadır,
Baxsan, hər yer nəhaq qandır, davadır.
Yurdum Altay, Yeniseydir, Tuvadır,
Zühur edən qədim Şumer görürəm.*

*Zərdüst müqəddəsim, od səcdəgahım,
Babəktək yeniləməz yurdum - Vətənim.
Mənim əzəl yerim, axır pənahım
Ağsaqqal baxışlı Qorqud Vətənim.*

*Yurduma bir çilpaq ümidiñəndi,
Şöle saçmaq üçün qalanam gərək.
Gələcək qapıma kiliñəndi,
Bir vaxt açılmağa fırnanam gərək.*

*Hardasa bir daşım çıxıb yerindən,
Bəzən bir daşımı məzar qazılıb.
Bizim tariximiz qələmlərə yox,
Bizim tariximiz daşla yazılıb.*

Bu nümunələrin hamisində daşlaşmış, tarixin lap dərinliklərində ilisib qalmış, izi itirilmiş həqiqətlər var. Bir qədər anlayışlı, Vətən aşıqi, yer-yurd sevdalısı olan şəxs dərhal bilir ki, şair nəyə eyham vurur, diqqətləri hansı səmət çəkir. Əlbəttə, buradakı Turançılıq diqtəsi qismən aşkarlı, lakin əsl mahiyyətdə her şey açıq təfərruatlıdır; yeni müəllif öz üçün yanğılarını qınaq kimi göstərib, babalarımızı, ulularımızı - ilkleri bir növ "tənbəh edib", məsilsiz tariximizin daşlaşmasını, yetişən nəsillər

lərdən gizlədilməsini faciə kimi qələmə verib. Üstəlik, bu nümunələrdə o qədər eyham var ki, fərqliənə vardıraqa (bir qədər dərinə endikcə) ağıl tabını itirir. Buna inanmaq üçün yuxarıda ki nümunələrin məzmun və xarakterini açmağa çalışaq:

"Mən Tanrı yolçusuyam, Yolum Turandan keçir" fikrində Turançılığın Tanrıçılıqla əlaqəsi (bağlılığı) qismən hökm və iddia kimi səslənəs də, belli olur ki, bu, əsl həqiqətdə belədir; yeni Turan məzəzi Tanrıçılıq predmetidir - ilk mövcudolma, ilk həyata baxış və s. vahid bir xalqa - Turan xalqına məxsusdur.

"Çəxiləb sinənə Araz qılıncıtk, Arazın o tayı, bu tayı Vətən. Kerkükde, Dərbənddə izim itəcək, Hani o məmlekət - Xətai-Vətən?" mərasimində her şey aydın fehmdədir - Araz Vətən "düşmənidir", daha doğrusu, Araz Vətən üçün ayrıraq şərti seçeneklər bugünkü və gələcək nəsillerin Vətən eşqini, Turançılıq ruhunu məhv ediblər. Hətta veziyət o həddə çatıb ki, Turana körpü salmış Xətai bəzilərinin xəyanəti ilə az qala xalq düşməni, Vətən xaini müstəvəsine çıxarılb.

"Türksüz dünya ədalətsiz yuvadır, Baxsan, hər yer nəhaq qandır, davadır. Yurdum Altay, Yeniseydir, Tuvadır, Zühur edən qədim Şumer görürəm" məzmunu bize Turançılıqla bağlı bir çox həqiqətlər barədə düşünməyə əsas verir. Doğrudan da, esrlərdir "Türksüz dünya ədalətsiz yuvadır". Dünya Türkün ədalətindən ehtiyat etdiyi üçün onu daim parçalanmağa məruz qoyub. Türk belli ki, nə vaxtsa intəhəsiz bir əhvalla kükreyəcək, ədaləti bərpa edəcək... Yalnız onda Turançılıq geniş

mənada təqdir olunacaq. "Yurduma bir çilpaq ümidiñəndi, Şöle saçmaq üçün qalanam gərek.

Gələcək qapıma kiliñəndi, Bir vaxt açılmaşa fırnanam gərek" fikri də yuxarıdakı məhiyyəti verir - turanç çilpaq ümidi olmaq duygusunu başından atmalı, ilk kökəni duymalı, özünə o sanbalda hazırlamalıdır.

"...Bizim tariximiz qələmlərle yox, Bizim tariximiz daşla yazılıb" eyhamında Turançılığın izi və xarakteri görünür.

"Niye həyətərdə təndir azalır, Bəlkədən pənyiz yaddan çıxıbdır?! Bizim yurdumuzun od ürəyi var, Bizim çörəyimiz oddan çıxıbdır" ricası Zərdüştlük ənənələrinə diqqət çəkir, od, Güneş, hərarət, dua, din, iman və inam zəminini qurur.

"Yurdun bir qiblesi Savalandırısa, O biri qiblesi Ağrıdan keçir" fəhmindəki sizildi də yuxarıdakı məqsədə işarədir - ayrıraq faktları, zora məcburedilme və s. Bir vaxtlar Nuhun lövər saldığı Ağrıda Turançılıq əsas qayə olub. Azərbaycan bu fundamental gerçəklərə zaman-zaman şahidlilik edib.

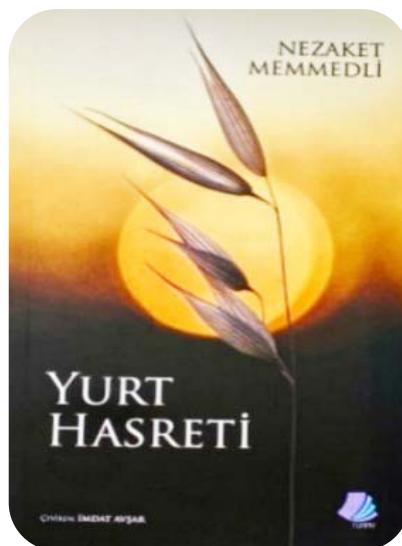
Göründüyü kimi, Rafiq Ələkbər yaradıcılığında Turançılıq (turanizm), soy-kök, zat məsələləri poetik əhvalda xarakteriz edir, lakin həm də böyük həcmli bir Turançılıq romanı kimi də məna tapır. Bizi razi salan odur ki, bu "roman"ın müəllifi əvvəllerden boy veren, fakt və dəlil olaraq tarixdən silinən, zəlil missiya kimi göstərilən və s. mənada izi itirilən gerçəklərdən xəbərdardır, Turançılığı Türkün ədalətindən axtarır, zənnimizcə, yuxularını da Turansayaqı görür. Onun xoş əhvali, semimi surəti, təbəssüm dolu çöhrəsi, tarix dolu diqqəti, məsum baxışları, savadlı danışışı, əsl Türk olması və s. elə əsl (də) Turançı olmasına delalet edir.

Bizi qane edən digər məsələ də odur ki, Rafiq Ələkbər Turançılığı siyasi addım kimi mənalandırır, onu bütöv xalq, eyni millət olma bilmək sevdası kimi təqdir edir. Bu, əslinə qalsa, Turançılıq yolunda çox doğru bir maarifləndirmə işidir; inanıraq ki, bu tərzdə bədii-poetik qənaətləri onu uğura aparacaq.

"Ve vaxt olacaq ki, Turançılıq ideyalarının təbliğatçıları böyük dühləhərənlarında Rafiq Ələkbərin də adını çəkəcək, şeirlərinə sitat getirəcəklər.

Hikmət Məlikzadə,
AYB-nin üzvü

"Yurt hasreti" İstanbulda çap olundu

Hər bir yaradıcı insanın, xüsusi ilə söz adamının həyatındaki önemli hadisələr içərsində öne çıxan məqamlardan bəlkə də ən birincisi daha çox oxucu təməsi, daha böyük coğrafi məkanda tanınmaqdır. Bu mənada əger şair və yaxud yazıçı doğulduğu məkanın sərhədlərini öz sözü ilə aşırsa, demək o öz məsuliyyətini də artırmış olur. Bir az da dəqiq ifadə etsəm, bu artıq müəllifin dünyaviləyi doğru addımlaması, aid olduğu xalqın, onun ədəbiyyatının təhlili istiqamətində uğurlu gedisi deməkdir.

Bu bir tarixi gerçeklikdir ki, ölkəməz müstəqillik əldə etdikdən sonra yaradıcı insanların böyük dünyaya çıxışı da asanlaşdı...Qarışılıqlı əlaqələr, internet təmasları və digər mövcud variantlar şair ve yazıçılarımızın əsərlərinin başqa dillərə çevrildilməsində, eləcə də xarici ədəbiyyatın ana dilimizdə yayılması məsəsənə rol oynadı və bu gündə həmin proses davam etdirilir.

Azərbaycan oxucusunun imzasını, sözünü və sahibi olduğu "Yada düşdü" dərgisini də yaxşı tanıdıgi Nezakət Məmmədli bu günlərdə yeni uğura imza atıb.Bələ ki, onun İstanbulda də-

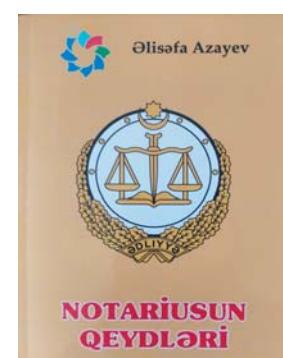
birindən maraqlı şeirlər yanan Nəzakət Məmmədlinin bu kitabı da İmdat Avşarın peşəkar çevirməciliyi diqqəti mi özünə çəkdi. Bələ ki, İmdat Avşar müəllifin tekçə fikirlərini deyil, onun hissələrini də qardaş məmələkətin oxucularına çatdırmaq kimi zəruri bir işin öhtəsində uğurla gəle bilmədi.

Bu fikri ona görə xüsusi vurgulayıram ki, mükəmməl çevirmə müəllifi oxucuya olduğu kimi, orjinal kimi təqdim edir. Və elə "Yurd hasreti"-de bu qəbildən olduğu üçün yəqinkin, artıq qardaş məmələkətdə də öz oxucusunu təpib.

Mən kitabdakı şeirlərin, demək olar ki, hamısını türkiyə türkçəsinə çevrilmiş formada təkrar oxudum.Onlar barəsində zamanında yazdığım oxucu düşüncələrimdə ya nilmadiğimla bir daha razılaşdım.Və bu razı qaldığım istəklə də Nəzakət xanım Məmmədlini təbrik edir, ona geniş corafiyallarda yeni uğurlar arzu edirəm.Və bir də həm Nəzakət xanıma, həm də bütün yazarlarımıza YURD HƏSRƏTİNDƏN deyil,Yurd ATƏŞFƏŞANLIĞINDAN, ZƏFƏRİN-DƏN, VÜSALİNDƏN kitablar yazmağı arzu edirəm.

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

Əlisəfa Azayevin Yeni kitabı

Azərbaycanın tanınmış və poliqrafiya sahəsində böyük təcərcübəsi olan "Marif" nəşriyyatı yeni bir kitabı oxucuların ixtiyarına verib. 320 səhifədən ibarət olan bu kitabın müəllifi kifayət qədər oxucusu olan yazıçı - hüquqşunas Əlisəfa Azayevdir. Kitabın redaktoru Fariz Mehərrəmov, korrektoru Aynur Çingizqızıdı.

Maqrıqlı dizaynlı işçü üzü görmüş kitabda "Notariüsün qeydləri" povesti ilə yanaşı bir xeyli hekayələri də çap olunmuşdu. Özünəməxsus yaradıcılıq üslubu olan Əlisəfa müəllim qələmə aldığı povestdə daha çox həyat həqiqətlərinə, emək fealiyyəti dövründə qarşılaşığı, şahidi olduğu gerçəkliliklərə bədi nəfəs verərək düşündürүcü və inandırıcı bədii nümunələr yarada bilmədi. Onun qələmə aldığı povest və hekayələrin qəhrəmanları bizim aramızdadır, bizim təmasda olduqlarımızdan biridir.

Düşünür və inanırəm ki, Əlisəfa Azayevin "Notariüsün qeydləri" tezliklə öz oxucularına qovuşub onlara ənsiyyət qura bilecək.Mən isə öz növbəmdə bir oxucu kimi , müəllifi təbrik edir, ona yeni yaradıcılıq uğurları arzu edirəm.

Ə. MƏDƏTOĞLU

ƏDALƏT •

14 iyun 2024-cü il

**Azərbaycanda
yaxın qohumların
nikahı qadağan
edilir**

Azərbaycanda nikahın bağlanması mane olan halların dairəsi genişləndirilir.

Adət.az xəber verir ki, bu barədə məsələ Milli Məclisin Aile, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin bu gün keçirilən iclasında müzakirə edilən Aile Məcəlləsinə təklif olunan dəyişiklikdə öz əksini tapıb.

Qanun layihəsində aralarında nikahın bağlanması və ya verilməyən subyektlər dairəsinin genişləndirilmesi ilə bağlı təkliflər irəli sürürləb.

Bələ ki, bu problemdən eziyyət çəkən dünya əhalisinin bir qismi kimi, Azərbaycanda da qan qohumları arasında bağlanmaşı və ya verilməyən subyektlər dairəsinin genişləndirilmesi ilə bağlı təkliflər irəli sürürləb.

Məhz bu problemin həlli məqsədilə Aile Məcəlləsinin 12-ci maddəsində (Nikahın bağlanması mane olan hallar) yaxın qohumlarla yanaşı qardaşların və (ve ya) bacıların ümumi bioloji baba və (ve ya) nənəsi olan uşaqlar, o cümlədən bioloji qohumluq olan əmi (dayı) və qardaş (bacı) qızı, həmçinin bibi (xala) və qardaş (bacı) oğlu arasında nikahın bağlanması yol verilməyən yeni normanın təsbit edilməsi nəzərdə tutulur.

VAQİF ŞİRİNOĞLU
AMEA A.A.Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya
Institutunun baş elmi işçisi, tarix elmləri doktoru

ÇAĞDAŞ AZƏRBAYCAN TARİXŞÜNASLIĞI:

YENİ ELMİ-NƏZƏRİ AXTARIŞLAR

4. Modernlaşmə çağının (XIX yüzillikdən günümüzdək) (Şahin Mustafayev. Çağdaş Azərbaycan tarixşunaslığının bəzi nəzəri məsələləri Məqalələr toplusu. Tarix və mədəniyyət. Faktlar və dəyərlər. Akademik Nailə Vəlihanlının yubileyinə həsr olunmuş məqalələr toplusu / Məsul redaktor F.R.Cabbarov. Bakı: "Nurlar" Nəşriyyat-Poliqra?ya Mərkəzi, 2020. - 656 s. s.29-64. S.40-42).

Müəllif XIX yüzilliyin əvvəlindən günümüzdək davam edən dövrü Modernlaşmə çağının adlandırır və bu dövr üç əsas mərhələyə bölgür: "1) Rus-İran müharibələri və 1813-cü ilde Şimali Azərbaycanın Rusiya imperiyasının tərkibinə keçməsi; 2) Oktabr inqilabı və 1920-ci ildə Azərbaycanın sovetləşməsi; 3) Sovet ittihaqının dağılıması və 1991-ci ildə Azərbaycanın müstəqillik qazanması." (Şahin Mustafayev. Çağdaş Azərbaycan tarixşunaslığının bəzi nəzəri məsələləri Məqalələr toplusu. Tarix və mədəniyyət. Faktlar və dəyərlər. Akademik Nailə Vəlihanlının yubileyinə həsr olunmuş məqalələr toplusu / Məsul redaktor F.R.Cabbarov. Bakı: "Nurlar" Nəşriyyat-Poliqra?ya Mərkəzi, 2020. - 656 s. s.29-64. S.48).

Yuxarıdakı təhlilənən göründüyü kimi Ş.Mustafayev çağdaş Azərbaycan tarixinin dövrləşdirilməsini de XIX yüzillikdən günümüzdək olan dövrün, yeni Modernlaşmə çağının içərisində verir.

O, Siyasi müstəqillik dövrünü (1991-ci ildən başlayaraq günümüzdək), öz tarixi mahiyyətinə görə, Azərbaycanın son iki yüz il ərzində

keçdiyi modernlaşmə prosesinin nəticələrinin nə dərəcədə dönməz və dayanıqlı olduğunun tarixi sınaqə çəkildiyi dövr kimi xarakterizə edir.

Akademik Y.M.Mahmudovun elmi redaktorluğu ilə işiq üzü gəren "Azərbaycan Respublikasının tarixi (1991-2003)..." adlı ümumleşdirilmiş əsərdə dövrləşdirməni dövlətçilik tariximiz üzərindən aparıldıqını müşayiət etmək mümkündür. Burada əsas diqqət dövlətçilik tariximizə yönəldilib. Əsərdə qədimdən günümüzdək tariximiz formasiyon sistem üzərindən deyil dövlətçilik tarixi üzərindən dövrləşdirilir. Əsərdə qədimdən günümüzdək tariximiz dövrləşdirməsi beş mərhələyə bölünür: birinci mərhələ "ən qədim zamanlardan islam dininin qəbuluna qədər dövrə Azərbaycan dövlətçiliyi"; ikinci mərhələ "Azərbaycan dövlətçiliyi" islam dininin qəbulundan (VII əsrdən) sonrakı dövrə"; üçüncü mərhələ "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti: Şərqdə ilk parlamentli respublika (1918-ci il may - 1920-ci il aprel)"; dördüncü mərhələ "Azadıstan məmlekəti: Cənubi Azərbaycan Milli Hökuməti (1920-ci il aprel - sentyabr)"; beşinci mərhələ "Şimali Azərbaycanda kommunist rejimi və Heydər Əliyevin Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrini davam etdirməsi: milli oyanış və müstəqilliyə doğru böyük dönüş illeri (1920-ci il 28 aprel - 1991-ci il 18 oktyabr)" (Azərbaycan Respublikasının tarixi (1991-2003). 1-ci cild. Heydər Əliyev dövrü. Layihə rəhbəri, elmi redaktor: AMEA-nın müxbir üzvü Y.M.Mahmudov. Bakı: Azərbaycan Tarixçiləri İctimai Birliyi, 2020. - 656 s. s.29-64. S.48).

Bu gün, eyni zamanda Bütöv Azərbaycanın zəngin iqtisadi, siyasi və mədəni tarixinin mövcud materiallarına istinad edərək tam yəqinlikle "Azərbaycan sivilizasiyası" ifadəsinə işlədə bilərik. Əlbəttə, burada səhəbatlı "Sivilizasiyalar nəzəriyyəsi"ndən deyil, dünyadan "küçük" bir hissəsində qədimdən günümüzdək böyük inkişaf yolu keçmiş xalqın iç sivilizasiyasından - Azərbaycanın öz coğrafiyası daxilindəki sivilizasiyalarından gedir. Bu sivilizasiyanı, həm də böyük Türk-İslam sivilizasiyanı bir hissəsi kimi də dəyərləndirmək mümkündür.

2016. - 704 səh.) kimi fərmalaşdırılıb. Daha sonra əsərdə 1991-ci ildən 2003-cü ilədək sosial, iqtisadi, siyasi və mədəni-tarixi hadisələr dövlətçilik üzərindən yazılmış davam etdirilir.

Daxili və xarici arxiv sənədləri, eləcə də ayrı-ayrı dövrlərdə yazılmış çoxsaylı elmi-tədqiqatlar əsərləri sübut edir ki, Azərbaycan ərazisində qədimdən günümüzdək mövcud olmuş dövlətlər (bu dövlətlərdən beziləri, hətta bir müddət öz coğrafiyasından kənardakı əraziləri də öz dövlətə qatmışdır. Bəzi hallarda isə ayrı-ayrı imperianın tərkibində olmasını və Türkmençay sülhündən (1828-ci il) sonra Azərbaycan ərazisinin iki yerə parçalanmasını nəzəre almasaq) daimə eyni coğrafiyada - Bütöv Azərbaycan coğrafiyasında mövcud olmuşdur. Biz dövlətçilik tariximizin müxtəlif dövrlerinin ictimai-iqtisadi, siyasi və mədəni mərhələlərini izləyərək, onun ibtidaidən aliye, sadədən mürəkkəbə doğru böyük inkişaf yolu keçdiyinin şahidi oluruq.

Bu gün, eyni zamanda Bütöv Azərbaycanın zəngin iqtisadi, siyasi və mədəni tarixinin mövcud materiallarına istinad edərək tam yəqinlikle "Azərbaycan sivilizasiyası" ifadəsinə işlədə bilərik. Əlbəttə, burada səhəbatlı "Sivilizasiyalar nəzəriyyəsi"ndən deyil, dünyadan "küçük" bir hissəsində qədimdən günümüzdək böyük inkişaf yolu keçmiş xalqın iç sivilizasiyasından - Azərbaycanın öz coğrafiyası daxilindəki sivilizasiyalarından gedir. Bu sivilizasiyanı, həm də böyük Türk-İslam sivilizasiyanı bir hissəsi kimi də dəyərləndirmək mümkündür.

Fikrimcə, Azərbaycan tarixşunaslığının dövrəşdirilməsi "Azərbaycan sivilizasiyası" ni əsas kimi görmək-lə qədimdən günümüzdək mövcud olmuş dövlətlər üzərində yazılması məqsədəyən olardı.

Bələkliklə, "Çağdaş Azərbaycan tarixşunaslığı: yeni elmi-nəzəri axtarışlar" adlı mövzunun təhlili aşağıdakı nəticəyə gəlməyə imkan verir:

1. Qədimdən günümüzdək Azərbaycan tarixinin dövrəşdirilməsi ilə əlaqədar təklif olunan yeni elmi-nəzəri baxışların qısa təhlili onu göstərir ki, çağdaş Azərbaycan tarixçilərinin probleme fərqli elmi yanaşmaları var;

2. Müstəqilliyimizin bərpə edilməsindən 30 ilən çox bir vaxtın keçməsindən rəğmən, hələ də "köhnə" ənənəvi marksist nəzəriyyədən tamamilə uzaqlaşmaq (bezi istisnaları çıxmış şərti ilə) mümkün olmayıb. Hətta bezi hallarda İnsanlıq cəmiyyətlərinin dövrəşdirilməsi zamanı "modi?kasiya" olunmuş "köhne" sistemində, yeni formasiyon sistemindən istifadə edilməsi təklifi olunur;

3. tariximiz vahid və davamlı Azərbaycan dövlətçilik tarixi (b.e.e. VIII - b.e. XXI əsrləri) üzərində yazılması ilə əlaqədar yeni və həm də fərqli elmi-nəzəri baxışlar təklif olunur.

Əlbəttə, qısa bir məqalə ilə zəngin Azərbaycan tarixşunaslığının qarşısında duran problemlərin həll olunduğunu düşünmək doğru olmazdı. Ona görə də tarixçilərimiz tərəfindən yeni elmi-nəzəri axtarışların davam etdirilməsi və problemlə əlaqədar müzakirələrin aparılması məqsədəyən olardı.

qala baş qəhrəmandır. Mehman İbrahimov atasıyla bağlı fikirlərin hem bir övlad, hem bir ziyalı, hem də Qubada söz sahibi olan bir eloğlu kimi bizişmə bölüşür. Nə qədər qəribə görünse də M. İbrahimov heç bir məqamda atasıyla bağlı pafosa yol vermır. Səmimiyyətini sona qədər qoruyur.

Bərəsində danışdığım bu kitabda Cəfer müəllimin həyat yolu, qazandığı mükafatlar, fəxri adlar, ailəsinə və nəvələrinə yanaşma üslubu, el-obanın xeyir-şərine dəstək vermek bacarığı öz təbiiyyi ilə ifadə olunub. Yeni oxucu oxuduğuna inanır. Kitabın çoxsaylı müsbət cəhətlərindən biri də özündə ehtifa etdiyi fotolardır. Az qala bir albomluq şəkillərde Cəfer müəllimlə yanaşı, onun ailəsinin, dostlarının eləcə də dövlətin rəsmi şəxsləriyle birləşdirilmiş dövrlərinə dair fotosu da var. O da Cəfer müəllimin varisi, yeni oğlu Mehman İbrahimovun həyat fəaliyyətə bağlıdır.

Düşünürəm ki, Mehman İbrahimov ad və soyadı Azərbaycanda müəyyən zümrəyə yaxşı məlumdur.

Xüsusi Şimal bölgəsində. Çünkü o,

müəyyən bir zaman kəsiyində Quba RıH-nin başçısı olub. O, bu vəzifəyə təyin ediləndə ikiqat məsuliyyət daşıdığını bəyan etmişdi.

Bu məsuliyyətin birincisi dövlətin və

ölək rəhbərliyinin qarşısında idir-

ə, ikincisi də Cəfer müəllimin özü-

nün və sonra da ruhunun qarşısında

olan məsuliyyət idi. Bütün qubalıl-

ıların "Ağa" dediyi bir kişinin oğlu hə-

min adı bir az da ucaltılmışdı. Şü-

kürklər olsun ki, Mehman müəllim bunnu bacardı.

Mən kitabı oxuduqca müəllifin

zamanları qarşılaşdırmaq, hadisələ-

ri qabartmaq və baş verənlərin həm

üçüncü şəxsin- yeni müəllifin, həm də bölgə əhalisinin nəzərləriyle baxmasının şahidi oldum. Ənənəvi müəllif Cəfer kişisinin doğulduğu kənddən söz açında o kəndin coğrafiyasını da, tarixini də yəni haran və hərəkəti faktlara sərgiləyə bəlib. Oxucu bu qədim kəndin dünənini təsəvvür etmək, bu günüñü görmək, sabahını düşünmək fürsəti qazanıb.. Bu da yaradıcı adamlı məqsədine çatması deməkdir.

Mən bir oxucu kimi kitabı da bir

detalın şahidi oldum. O da müəllifle

paralel az qala həm müəllif olaraq

yaddaşında arxivində olanları bölü-

şən Mehman müəllimdir. Bu insan

hazırlanıb ərsəyə gelən kitabı da

yaşamının ifadəsidir.

Yəqin ki, kitabı oxuyanlar bu

məqamda mənimlə razlaşarlar.

Bütövlükde həm müəllif kimi

həmkarım Qvamin Məhəbbətoğlu

luna yardımçı olmuş Mehman

müəllimin ziyanı yaddaşı və dəstəyi

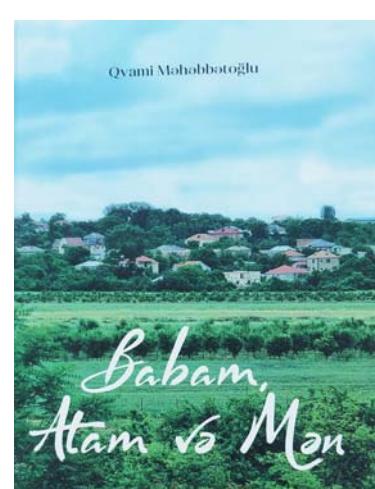
"Babam, atam və mən" kitabı

niqquşçəkən edibdir. Bu işə gör-

rülən işin maraqlı və önemli ol-

gunu bir daha sübut edir.

Əbülfət Mədətoğlu

min üzərinə qoydu. Və yənə həm-

şəki ərkə dedi:

-Əbülfət, bu kitabı oxuyarsan. Yaxşı kitabıdır. İçindək təkçə bir ne-

silin deyil, bölgənin də maraqlı tar-

xi var. Xoşuna gələcək.

-Oldu, ustad.Baş üstə deyərək,

kitabi qəbul etdim.

Bir neçə gündür ki, həmin kitab-

la yəni "Babam, atam və men" le-

söhbətləşirəm. Kitabın müəllifi

həmkarım yazılı, jurnalist Qvamin

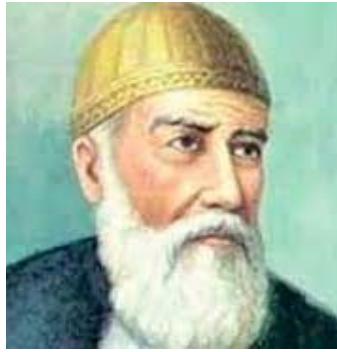
Məhəbbətoğludur. Müəllif bu kitabi

bir ailənin həyat yoluna həsr edib.

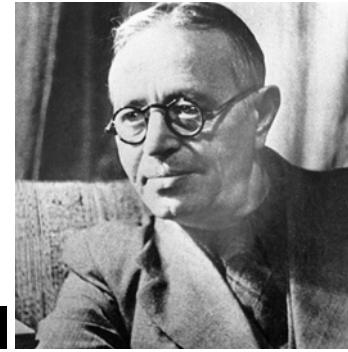
Həmin ailə yaşadığı Xuçbala kən-

dində bütünlikdə Qubanın özündə

və etraf bölgəsində böyük nüfuz sa-

BAYAT

Nº 11 (871)

Hüseyin Kürdoğlu - 90

Məcnun varisiyəm, Kərəm simsarı,
Mənim çəkdiyi el çəkə bilməz.
Hicranın bir anlıq müsibətini
Gün nədir, ay nədir, il çəkə bilməz.

Ədalət, mərhəmət xülyadır, xülya,
Səadət deyilən bir dadlı röya.
Gör necə dünyadır düşdürüm dünya,
Qarışqa yükünü fil çəkə bilməz.

Qarışış yalana, seçilmir doğru,
Baxışlar möhtəkir, ürəklər oğru.
Kimin ki, eşq ilə yanmasa bağrı
Sevda rübabına tel çəkə bilməz.

Baxım gah bəm olur, gah orta, gah zil,
Hər üç məqamda da sizlər könlü.
Ağıl kamil olsa al eyləməz dil,
Ağlin bəlasını dil çəkə bilməz.

Tanrı kainatda, sən yerdə təksən,
Açı taleyimə şirin dileksən.
Şeytan məskənidən yalqız mələksən,
Kürdoğlu hüsnündən el çəkə bilməz.

QOY BAXIM, EY GÖZ YAŞIM

(Bir şəklin önündə)

Qoy baxım, ey göz yaşı, doğma diyar şəkline,
Ağ gədikdə saçılık işqli qar şəkline.
Nə zamandır qan ağları o çayları, o çeşmələr,
Tanrı dönüb baxırmı qanlı bahar şəkline?

Şerim pərvəz eyəsin Qarabağ göyərinə,
Qatışın durnaların qatar-qatar şəklinə.
Kor olaydı gözlərim kaş baxa bilməyəydim,
Gözəl Qırqızım təki niskilliyar şəklinə.

Köksündən yaralanmış vüqarlı qəhrəmandır,
Can verib rəssam əli bu xan çınar şəklinə.
Qan aparan bir əsgər son nefəsə boyulanı,
Sal qayada çəkdiyi qanlı nigar şəklinə.

Şuşanın qayaları ekran açmış elə bil,
Od vurulmuş evlərin yanar-yanar şəklinə.
Bu tablonun önünde söykonmışım divara,
Heyrətimdən dönmüşəm köhnə divar şəklinə.

BİR PARÇA ÇÖRƏK

Bir parça çörəkdən yana ateşlərə yandıq,
Dünya bizi xar eylədi, dövrəndən usandıq.
Dağ çaylarıtək sərsəri sellərlə bulandıq
Bir parça çörəkdən yana.

Söz düşdü kəsərdən ve dəyərdən, paxır oldu,
Rütbəyle ucalmışlara aləm axur oldu.
Dünya gözümüzədə sona yetdi, axır oldu,
Bir parça çörəkdən yana.

Qoymuş qumara yurdumuzu qorxulu başlar,
Əlxərci umur boş qafalardan dolu başlar.
Düşmüş ayağa boynu bükülmüş ulu başlar,
Bir parça çörəkdən yana.

Yaz, yarat, qələmindən dürdanələr saçılsın, Əsrlər gizlicində bağlı sırlər açılsın

Hər yan bazar olduqca ədalət də satıldı,
İsmət də, şərafət də, məhəbbət də satıldı.
Heyhat! Ucuz mal kimi qeyrət də satıldı,
Bir parça çörəkdən yana.

SEVGİLƏNMİŞƏM

Mən ki Məcnun varisiyəm, sahəraya sevgilənmışəm,
Xumar gözülü, bulud saçlı Leylaya sevgilənmışəm.
Eşqimizin hicran gözü qətrə-qətrə qan ağladı,
Hər qətrəsi bir dəryadır, dəryaya sevgilənmışəm.

Ayım-günüm üzündədir, gözündədir gülçöhəmin,
Bundan yana həm günəşə, həm aya sevgilənmışəm.
Elə bil ki, hezin səsi bir bulağın laylasıdı,
Körpələti də səs məni, laylaya sevgilənmışəm.

Qısqanclarım, xəbislerim surətpərest deyir desin,
Xoşbəxtəm ki, mən bir mələksimə sevgilənmışəm.
Göz açğım gündən bəri axtardığım tapılmadı,
Həqiqət bir xülyə imiş, xülyaya sevgilənmışəm.

Yer üzünən hər yerinə qan saçılır zaman-zaman,
Üz tutub ulu dərgahə, səmaya sevgilənmışəm.
Nazəndələr cəfəsindən usanmışım Kürdoğlutek,
O sənəmin gözündəki dünyaya sevgilənmışəm.

ÇAĞIRIR QARABAĞ, ÇAĞIRIR LAÇIN

Düşmən əlindədir aman yerimiz,
Dağların əhvali pozulu qalmış.
Bağ-bağat doğranıb, evlər talanıb,
Yerində kötüyü, özülü qalmış.

Qonşu xain imiş kökdən, mayadan,
Uzaqdır insafdan, abır-həyadan.
Vurublar çobanı aşib qayadan,
Yal-yamac qoyunu-quzulu qalmış.

Yadına düşdükcə Məcnun bulağı,
Yüz yerdən qan verir sinəmin dağı.
Yaxşı ki dağların əzəlki çağrı
Şeir dəftərimdə yazılı qalmış.

Dağlar haraylayırlar xilaskarını,
Ana ər oğlunu, gəlin yarını.
Tutublar atəşə toy mağarını,
Şərab qədəhlərdə sözüllü qalmış.

Cocuqlar qərq olub sellənən çaya,
Qalxıb şivən səsi ulduza, aya.
Dərdli bir şairdi Damcılı qaya,
Orda qan ağlayan Füzuli qalmış.

Na zaman açılar tilsimli düyüñ,
Qismətim olarmı gözlödiyim gün.
Yüzün yarısını keçən ömrümün
Elə bil dağlarda yüz ili qalmış.

Deməyin ağarib saqqalın-saćın,
Çağırır Qarabağ, çağırır Laçın.
Kəsməyin yolumu, qabaqdan qaçın,
Gülləm qatarında düzülü qalmış.

Qoca Kürdoğlunu bir əsgər sayın,
Mən dura bilmərəm arın-arxayıñ.
Vurulsam, qəbrimə yer axtarmayıñ,
Bir şəhid məzəri qazılı qalmış.

1992

OLLİDƏN YÜZƏ SARI

Müqəddəs bir yuvanın sonbeşik balasasan,
Ay istəkli qardaşım, əzizim, Şirindilim!
Sən arzu zirvəsində bir qeyrət qalasısan,

Yox olur sən gələndə hər dərdim, hər nisgilim,
Ay istəkli qardaşım, əzizim, Şirindilim!

Ayaq tutub, dil açdın uca dağlar başında,
Pozulmaz izlərin var torpağında, daşında.
Dağ deyib ah çəkirsən bu gün əlli yaşında,
Bu həsrətlə bağımız doğranır dilim-dilim,
Ay istəkli qardaşım, əzizim, Şirindilim!

Yetişsin muradına bu mələkə qızların,
Ətir saçan güllərin, nur saçan uluzların.
Qayğıların altında bir dağdır umuzların,
İftixarla söyle ki, açıp üç qızıl gülüm,
Ay istəkli qardaşım, əzizim, Şirindilim!

Yaz, yarat, qələmindən dürdanələr saçılsın,
Əsrlər gizlicində bağlı sırlər açılsın.
Pas tutmuş ehkamların daş-dıvarı uçulsun,
Mən de qoca yaşımda baxım, sevinim, gülüm,
Ay istəkli qardaşım, əzizim, Şirindilim!

Aç dəmir qəfəsləri, kitablara qanad ver,
Yaralı fikirlər loğman kimi nicat ver.
Qoyma solub-sarala, sözə abi-həyat ver.
Ağrı-acıcların da qoy itsin ilim-ilim,
Ay istəkli qardaşım, əzizim, Şirindilim!

Atamızın alını tek alında qürur görüm,
Üreyində məhəbbət, gözlərində nur görüm.
Məcnun bulağı kimi səsini də gur görüm,
Fərəhənlər sənənlə hər günüm, ayım, ilim,
Ay istəkli qardaşım, əzizim, Şirindilim!

Düşmədin dalışında sən də şöhrətin, şanın,
Dağların yüksəridir mərdənəlik nişanın.
Ucadırsan adını babamız Alışanın,
Ləyqət budur dedin: ulular qədri bilim,
Ay istəkli qardaşım, əzizim, Şirindilim!

Əlliidən yüze sarı yolların hamar olsun,
Bar versin dileykərin, Tanrı sənə yar olsun.
Yüz il sonra saçların mənimki təq qar olsun.
O gün nura qərq olar əbədiyyət mənzilim,
Ay istəkli qardaşım, əzizim, Şirindilim!

Şah dağından göndərmişdi bir sənəm,
Ək demisi təzə bağa bənövşə.
Su verdikcə körpə kimi oxşadım,
İsinmədi bu torpağa bənövşə.

Yarpaqlanıb əvvəl açdı gözünü,
Gördü Xəzər sahilində özünü.
Görənmədi o gözəlin üzünü
Bənzəyirdi yad qonağa bənövşə.

Şah dağından bəyaz sular axardı,
Gədiklərdə ildirimlər çaxardı
Yarpaq altından gizli-gizli baxardı,
Mavi gözə, gül yanağa bənövşə.

Qayaların daldasında açardı,
Durna gəlib qatar-qatar keçardı,
Yaxalarda mavi şöle saçardı,
Yaraşardı ağ buxaşa bənövşə.

Gözlərimdə bu gen dünya daraldı,
Xəyalımı boran aldı, qaraldı.
Kürdoğlutek o da soldu-saraldı
Həsrət qalib uca dağa bənövşə.

Möhlət ver, ey ölüm, möhlət ver hələ,
Bari bir neçə il doyuncu yazım.
Barsız şairləri getir əvvələ,
Nəğməyə doludur sənəmdə sazım.

Yazmaq mümkün olsa torpağın altda,
Bircə gün qalmaram belə həyatda.
Onsuz da həmişə həndəverdəsən,

Salma sevgilimi vaxtsız dərdə sən.
Möhlət ver bir az da, bir az da yazım,

Yaza bilməyəndə atım qələmi,
Gedib məzarımı mən özüm qazım.
Göz dikir elimə bu söz aləmi,
Qayıt bu qapıdan, qoy hələ yazım!

Hər yetənə sirrim açma,
Tanıtma hər dile məni.
Mən dünyanın dərd oğluyam,
Qorxutma dərd ilə məni.

Bulaqlar göz yaşım olsun,
Ulduzlar sirdəşim olsun.
Xəyalın yoldaşım olsun
Yola sal mərd ilə məni.

Kürdoğlunun ər dili var.
Nəğməsinin tər dili var
Gözlərində şər dili var
Öyrətmə şər dili məni,
Qorxutma dərd ilə məni.

Bu dağdan küsdü kəkliyim,
Çağırdım, daşa gəlmədi.
Saz götürdüm, nəğmə qoşдум,
Avazım xoşa gəlmədi.

Həsrəti bağımı dəldi,
Eşitdi, nazlanıb güldü
Gələndə də yalqız gəldi,
Könlümlə qoşa gəlmədi.

Kürdoğludan qaçan məlek,
Gözümüz qalsınmı dilek?
Baş ağardı Şahdağıtek
Bir arzum başa gəlmədi.

İnsafdırkı şəh incisi düzüle
Həm qızılgül, həm də alaq üstünə?!

Qoşa gələr ifritə də, məlek də,
Dağ döşündə bùllur bulaq üstünə.

Yad sözüylə niyə qırdın könlümü,
Dağ olurken, su tökdün yağ üstüne.

Gözlərinə pərvanəyi xəyalım,
Küsədürümsən, gəlməz çırq üstünə.

Mən baxanda dönderirən üzünü,
Dağ çəkirsən çəkdiyin dağ üstünə.

Xəzel üstə şeir yazıb yolladım
Gözüm yaşı damdı varaq üstünə.

Doqqazını neçin döydü Kürdoğlu,
İtlər gəldi vaxtsız qonaq üstünə.

Şuşa yoxusunun yeddi qat yolu,
Bəlkə elə budur kainat yolu?
Tarixdən soruşsan söylər ki, bu yol
Həm Qırat yoluymuş, həm Bozat yolu.

İblis caynağını atıb dörd yana,
Kəsilib dağların bu həyat yolu.
Dönüb qan yoluna, ölüm yoluna
Dünyaya səs salan müğamat yolu.

Tikanlar bitirir yad ləpirindən,
Min bir yaylığımin öz elat yolu.
Əl çatmaz, ün yetməz yeddi qat yolu.

Şuşa yoxusunun yeddi qat yolu.
Ey Tanrı, nə zaman açılar bu yol,
Özün imdadə yet, özün kömək ol!

Azərbaycan Respublikasının dünya birliyinə integrasiyası, region ölkələri və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi

Nö 21 (2395) 14 iyun 2024-cü il

Dünyada zəngin və keçmiş tarixə malik olan dövlətlər və xalqlar çoxdur. Hər bir dövlətin öz qanunları, öz adət-ənənələri və öz əxlaqi dəyərləri var. Təbii ki, dünyada gedən siyasi və iqtisadi proseslər bu və ya digər dərəcədə hər bir xalqın dəyərlərini və mədəni irsini zaman-zaman üzə çıxır. Heç şübhəsiz, zəngin və keçmiş tarixə malik olan dövlətlərdən biri də Azərbaycandır.

Azərbaycan həmişə dünyadan diqqətini özünə cəlb edən ölkələrdən biri olub. Başqa cürə demiş olsaq, dünyanın gözü

müstəqillik eldə edən Azərbaycan, digər tərəfdən də işgal altında olan torpaqlarını azad etmək haqqında düşündür. Bütün bunlara isə nail olmaq eله də asan məsələ deyildi. Ulu Öndər Heydər Əliyev hakimiyətə gəldikdən sonra, Azərbaycanda mövcud problemlər, xüsusən də Qarabağ məsəlesi, iqtisadi çətinliklər gündəmə getirilib və həmin çətinliklərdən çıkış yolunu tapmaq üçün prezident Heydər Əliyev çox böyük yükün altına çıyın verib. Eyni zamanda böyük dövlətlər, xüsusən də ermənilərə havadarlıq edən Rusiya, Fransa və eləcə də digər

nail olmaq üçün çıxış yeri yox idi. Ona görə də, Ulu Öndər çox ağıllı, çox müdrik bir yol tapdı və "Ösrin Müqaviləsinə" gerçəkləşdirməyi bacardı. Bu müqavilə ilə Azərbaycanda mövcud olan neft yataqları İngiltərənin məşhur "BP" şirkəti ilə birgə işlənməli, yeni texnologiyalar hesabına yataqlar tapılmalı və neft quyuşları qazılmalıdır. Bunun üçün isə milyardlarla vəsait lazımdır. Həm neftin istehsalından, həm də qazın və digər faydalı məhsulların əldə edilməsindən Azərbaycan böyük gəlirlər əldə edə bilərdi. Bu müqavilədən bir neçə il keçən-

Azərbaycan Respublikasının
Medianın inkişafı Agentliyi

Azərbaycana böyük maraq

elə çox vaxt bu ölkəyə dikilib. On azından ona görə ki, Azərbaycanın zəngin yeraltı və yerasiştü sərvətləri var və bu sərvətlərə görə də, hətta dünyani idarə edən böyük güclər belə Azərbaycana həmişə maraq göstərib. Heç şübhəsiz, bu maraq da ötəri olmayıb. Tarixin müxtəlif dövrlərində yadəllilər Azərbaycana hücum edərək onun ərazisini zəbt etmək, vari-ni-dövlətini əlindən almaq istə-

avropa dövlətləri çalışıblar ki, Qarabağ problemini dondurulsunlar, ölkənin çətinlikləri öz həllini tapmasın. Bunların hamısını Heydər Əliyev çox yaxşı bilirdi. Ona görə də, böyük siyasetçi Azərbaycanın haqq səsini dünyaya çatdırı. O, dəfələrlə BMT-nin iclaslarında, konfranslarında və digər mötəbər görüşlərdə bu fikirləri xüsusü ilə qabartmış, dünya siyasetçilərinin diqqətinə çatdırılmışdır. O

dən sonra artıq Azərbaycanın dövlət bütçəsinə milyardlarla dollar vəsait daxil oldu. Eyni zamanda digər ölkələrin və şirkətlərin Azərbaycana marağı bir daha artı. Onlar gördülər ki, Azərbaycanda sabitlik yaranır, investisiya qoymaları neft-qaz və digər faydalı qazıntılar sahəsində maya dəyərlərini çıxarmaqla yanaşı, gəlir əldə ediblər. İstər-istəməz digər şirkətlər də bu işdə iştirak etməyə başladılar.

Ölkəmizə İngiltərə, İtaliya, Fransa, Rusiya, Türkiyə, Bolqarıstan, Macarıstan, Rumınıya və digər Avropa ölkələrinin şirkətləri tərəddüb etmədən sərməye qoymağa başladılar. Özü də bu sərməye onu deməyə əsas verirdi ki, Azərbaycana yatırılan hər manatın əvəzinə xarici şirkətlər çoxlu vəsait əldə edəcəklər. Əlbəttə, bütün Beynəlxalq iqtisadi əlaqələrin yenidən qurulması Azərbaycanı dünya iqtisadiyyatına integrasiya edilməsində önemli rol oynadı. Yəni, Azərbaycan Heydər Əliyevin hakimiyəti dövründə iqtisadi, siyasi və sosial sahədə çox böyük uğurlara imza atdı. Hər bir dövlət və hər bir şirkət o işə maraq göstərir ki, onlar xarici ölkədə qoymaları investisiyanı nəzərdə tutulduğu zaman kəsiyində geri qaytarma bilsinlər və üstəlik də qazanc əldə etsinlər. Heç bir xarici dövlət Azərbaycanın qara qasına və qara gözünə aşiq deyildi. Onlar Azərbaycanda mövcud olan saysız-hesabsız neft və qaz yataqlarını, eləcə də digər faydalı qazıntıllara aşiq idilər.

Onu da qeyd edək ki, ölkəmiz müstəqillik dövrünə qədəm qoymadan sonra öz inkişafının və təreqqisinin yolunu çətinliklə də olsa tapmağı bacarıb. Çünkü ölkəmizin böyük bir ərazisi nə az, nə çox düz otuz il erməni işğalı altında olub və iyirmi faiz torpağımız onların nəzarətinə keçib. Bir tərəfdən

de ölkəmizə gəlməyə ruhlandırdı, çünki ölkəmizdə fəaliyyət göstərən şirkətlərin işi və metodu, qazancları göz qabağında idi. Onların qazancını görən xarici ölkələrin neçə-neçə şirkətləri özləri Azərbaycanda iqtisadi əlaqə qurmağa və sərməye qoymaşa maraqlı idi. Bu maraqlar müəyyən zaman kəsiyindən sonra özünü doğruldur, yəni bir mərhələ alır və eyni zaman həmin ölkələre böyük qazanc getirirdi.

Bir fikri də xüsusi vurğulaq ki, təkcə Azərbaycana maraq onun neftinə, qazına deyil, digər sektorlara da marağı artırır. Yəni, qeyri-neft sektorunda investisiya qoymaq itəyən ölkələr vardi. Bura qardaş Türkiyə, İran, Rusiya və bir çox Avropa dövlətləri daxildir. Xüsusən de ölkəmizdə turizmin inkişafına, bununla yanaşı, ağır və yüngül sənayenin təreqqisine böyük dövlətlər maraq göstərirler. Sumqayıtda və Bakıda bir çox xarici şirkətlərin iştirakı ilə fabrik, zavod və çoxlu sayıda müəssisələr işə dösdü və həmin müəssisələrdə bu gün dəniz bazarına ixrac olunan müxtəlif sənaye məhsulları istehsal olunur. Onunla yanaşı, hərb sənayə kompleksinin inkişaf etməsi Azərbaycanda silah istehsalının həyata keçirilməsinə də münbit şərait yaratdı. İndi demək olar ki, Azərbaycan özü xarici ölkələrə istehsal etdiyi silahları göndərir.

Bu gün Azərbaycanda "Yaşıl enerji" adlandırılın böyük bir ehtiyat mənbəyi var və dünya iqtisadiyyatında bu məsələlər

önə çəkilib. Bu yaxınlarda Bakıda otuz dövlətdən üç yüzə yaxın şirkətin iştirakı ilə, Beynəlxalq Konfrans keçirildi və həmin konfransda çox böyük layihələrin gerçəkləşdirilməsi ilə bağlı fikirlər səsləndirildi. Birələşmiş Ərəb Əmirliklərinin, Səudiyyə Ərəbistanın və digər müsəlman dövlətlərin bu sahədəki iqtisadi layihələri ölkəmizin maraqlarına uyğundur, yəni zaman kəsiyində həmin laiyihələr öz real əksini tapacaq.

Prezident İlham Əliyevin iyirmi illik hakimiyəti dövründə Azərbaycan iqtisadiyyatı daha da surətlə inkişaf edərək dünya iqtisadiyyatına bir qədər də böyük tövəhələr verib. Üstəlik də, bu böyük laiyihələrin həyata keçirilməsi xarici ölkələrin və onların şirkətlərinin Azərbaycana olan marağını artırır. Dünya iqtisadiyyatında hegemonluq edən Çin kimi bir ölkə, artıq Azərbaycanla çox böyük iqtisadi əlaqələr qurur və onların neçə-neçə şirkəti ölkəmizə sərməye yatırır. Bunlar hamisi Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzu və yerini daha da gücləndirib, hörmətini bir qədər də artırıb. COB-29 -un Azərbaycanda keçirilməsi onu deməyə əsas verir ki, dünyanın inkişaf etmiş ölkələrindən tutmuş, Birələşmiş Millətlər Təşkilatına qədər hamisi ölkəmizin siyasi, iqtisadi və sosial inkişafına diqqət göstərir və onu dəstəkləyir.

FAİQ QISMƏTOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ

MEDİANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MƏLİYYƏ YARDIMI İLƏ

ƏDALƏT •

14 iyun 2024-cü il

Zakir Bayramlı,
şair-publisist, AYB və
AJB-nin üzvü

1995-ci ildən başlayaraq hər il bir mötəbər ölkənin ev sahibliyi etdiyi BMT-nin İqlim Dəyişiklikləri Konfransı (sayca 29-cu COP29) bu il noyabr ayının 11-dən 24-dək Bakı şəhərində keçiriləcəkdir. Bu məqsədle 25 dekabr 2023-cü ilde Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin "Yaşıl dünya namine həmrəylik ilə" elan edilməsi haqqında Sərəncam imzalılmışdır. Sərəncama əsasən həmrəylik ilində görülecek işlərə aid təsdiq edilmiş tədbirlər planı Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonu da daxil olmaqla bütün respublika ərazi-sini əhatə edir. Sərəncamda bildirilir ki, Azərbaycan Respublikası bəyənəlxalq aləmde iqlim dəyişmələrinin fəsادlarına qarşı aparılan mübarizədə uzun müd-dətdir ki, öz töhfəsini verməkdədir.

Dünyada yer səthindən atmosfer havasına ilde 50 milyard tona yaxın istilik yaranan qazlar buraxılır. Yeni meşələrin salınması və yaşlılıq ərazilərin artırılması həmin qazların təsirinin azalmasına müəyyən dərəcədə kömək göstərir. Mütəxəssislərin fikrincə 1 hektar meşə sahəsi sutkada 230-280 kq karbon qazını udub, 180-200 kq oksigen qazını havaya buraxır. İqlim dəyişikliklərinə müsbət təsir göstərən faktorlardan biri olan mövcud meşələrin göz-bəbək kimi qorunması, bərpa edilməsi və yeniyen meşə sahələrinin salınmasıdır. Respublikamızda meşələr təbii mühitin oksigenle zənginleşməsində və su balansının tənzimlənməsində mühüm rol oynayır. Bundan əlavə küləklərin, sel və daşqınların, torpaq sürüşmələrinin və s. qarışının alınmasına da onlar böyük fayda verir. Mütəxəssislərin açıqlamasına görə 1 hektar meşə 200 nəfər insanın normal sağlığının qaranti hesab olunur.

Müdrükler meşələri planetimizin "ağçıyeleri", "təbietin oksigen fabrikı" adlandırlılar. Çünkü meşələrin insanlara verdiyi fayda ölçүyə gələmədir. Yəni meşələr insanların sağlamlığına, bitkilər və heyvanat aleminin inkişafına, iqlim səraitinin normallaşmasına müsbət təsir göstərir. Qişda havanın temperaturunun 3-5 dərəcə yüksək olmasına, yaxda isə bir neçə dərəcə aşağı düşməsinə, rütubətliliyin tənzimlənməsinə de meşələr münbit şərait yaradır. Dünyada meşə örtüyünün sahəsi təxminən 4 milyard hektara bərabərdir. Meşələrin 20,2 faizi və ya 809 milyon hektarı Rusiyanın, 11,9 faizi, yəni 478 milyon hektarı Braziliyanın, 7,75 faizi və ya 310 milyon hektarı Kanadanın, 7,57 faizi, yəni 303 milyon hektarı isə ABS-in ərazisində yerləşir. Ümumdünya meşə ehtiyatlarının 1900 milyon hektarı və ya 47,5 faizi adları yuxarıda qeyd edilən he-

Ən qiymətli təbii sərvət

min 4 olkenin payına düşür. Meşə sahəsinin böyüklüyüne görə Çin, Avstraliya, KDR, Indoneziya, Peru və Hindistan 5-10-cu yerlərdə qərarlaşır. Vaxtikən yer kürəsinin quru hissəsinin 56%-i meşə örtüyü ilə əhatə olunduğu halda, indi isə bu göstərici 30%-ə enib. Araşdırmalara görə son 200 ilde dünyada meşə örtüyü 2 dəfə azalmışdır.

Meşələr təbietin ən nadir kompleksi hesab edilməkən əlkəmiz ərazisindəki su, hava və torpaq kimi komponentlərin tənzimlənməsinə geniş imkan ve şərait yaradır. Respublikamızda meşələrin ümumi sahəsi 1213,7 min hektardır. Meşə ile örtülü olan sahələr isə 1021,86 min hektar təşkil edir. Bu rəqəm ümumölək ərazisinin 11,8 faizi deməkdir.

Azərbaycan meşələrinin özüne-məxsus faydası və üstün cəhətləri olduğuna görə onlar I qrupa daxil edilmişlər. Meşələrin torpaqporuyucu, sutənəzimləyici, iqlimsaflasdırıcı, sanitər-gigənik və s. xüsusiyyətləri vardır. Bu cəhətləri qoruyub saxlamaq, meşələri daha da inkişaf etdirmək məqsədile uzun illərdir ki, əlkəmizdə meşələre qulluq edilməsi, onların mühofəzəsi, sahənin daha da artırılması üçün yüksək səviyyədə iş aparılır. Cənubi qonşu respublikalarla müqayisədə əlkəmizdə meşələrin sahəsi nisbətən azlıq təşkil edir. Məsələn, qonşu Gürcüstanda meşələrin sahəsi ölkə ərazisinin 39%-ni, Rusiya Federasiyasında isə 44%-ni əhatə etdiyi halda, bu göstərici Azərbaycanda 11,8% təşkil edir. Respublikamızda meşə ehtiyatları 1213,7 hektardır. Bu rəqəm ölkə ərazisinin 14%-ni təşkil edir. Meşələrin 49%-i Böyük Qafqazda, 34%-i Kiçik Qafqazda, 15%-i Talyş dağ bölgəsində, 2%-i isə Aran regionunda yerləşir. Respublikada hər adam-başına 0,12-0,14 hektar meşə sahəsi və ya 17 kubmetr oduncaq düşür.

Dövlətimiz ikinci dəfə müstəqillik qazandıqdan sonra Azərbaycan xalqının milli sərvəti sayılan meşələrin qorunmasına, bərpa işlərinə, yeni meşələrin, meşə zolaqlarının və yaşlılıqların salınmasına xüsusi diqqət və qayğı ilə yanaşmağa başladı. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev ikinci dəfə həkimiyətə qayıdışı ilə əlkəmizdə ekoloji siyasetin əsasını qoydu. Respublikamızın ən dəyərli milli sərvəti sayılan meşələrimizin inkişafı yolunda sanki yaşıl işıq yandı. Azərbaycan Respublikasının Ekoloji Konsepsiyası əsasında ekoloji strateqiyaya xüsusi diqqət yetirildi. Ulu önderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə 1998-ci ilde "Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə Milli Fəaliyyət Programı" qəbul edildi. 1999-cu ilde Milli Məclisin qəbul etdiyi "Ekoloji təhlükəsizlik haqqında" qəbul edilmiş qanun Ümummilli liderimiz tərəfindən təsdiq edildi. 2000-ci ilde isə Milli Məclisde daha iki qanun - "Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında" və "Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında" qanunlar qəbul edildi.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 26 dekabr 2001-ci il tarixli fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvetlər Nazirliyi yaradıldıqdan sonra res-

publikada bütün təbii sərvətlərin, o cümlədən, meşələrin qorunması və inkişafı sahəsində geniş imkanlar yarandı. Hazırda Meşələrin inkişafı Departamentinin tabeliyində olan regional Meşə Mühofəzəsi və Bərpası, Meşəsələmə və Regional Meşə Tingiliyi müəssisələri əlkəmizdə meşəbörə, meşəsələmə, əkin materiallərin yetişdirilmesi, toxum tədarükü və s. işləri uğurla həyatə keçirir. Müasir qanunvericiliyə əsasən yalnız sanitər-gigənik təbələrə görə ağaçın kəsilməsinə icazə verilir.

Ulu Önderimiz Heydər Əliyev 18 fevral 2003-cü il tarixdə "Azərbaycan Respublikasında ekologiya dair milli programın təsdiq edilmesi haqqında" Sərəncam imzaladı. Sərəncama əsasən əlkədə meşələrin qırılmasının yolverilməz olduğu, onların torpaqporuyucu, susaxlayıcı, havamatüzleyici kimi vacib olan sanitər-gigənik və sosial-ekoloji funksiyalarının daha da artırılması qarşıya əsas məqsəd kimi qoyuldu. Ulu önder Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə 1993-cü ilin II yarısından başlayaraq Bakı və Abşeronun yaşıllaşdırılması, əlkədə təbii sərvətlərin, o cümlədən meşələrin qorunmasının xüsusi nəzarət götürülməsi, həmin illərdə Azərbaycanın UNESCO-nun Ümumdünya mədəni və təbii ərisin qorunması haqqında Konvensiya"ya və digər bəyənəlxalq sazişlərə qoşulması ekologiya sahəsində respublikamızın dünyada nüfuzunun daha da artmasına təkan verdi.

2020-ci ilde Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi və uzaqgörən siyaseti, iqtidár-xalq-ordu üçlüyünün sarsılmaz birliyi, eləcə də şanlı ordumuzun əsgər və zabitlərinin qəhrəmanlığı sayəsində 30 il işgal altında olan torpaqlarımızın düşməndən azad edildi.

Nəticədə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur regionunda olan 261 min hektar meşə fondu ərazisinin de işğalına son qoyuldu. Hal-hazırda həmin yerlər minaldıcen təmizləndikdən sonra erazilərdə meşələrin bərpası işləri geniş vüset alıb. Cənubi erməni işğalı zamanı 100 min hektar meşə sahəsi düşmən tərefindən qəsdən yandırılmış, ya da qiyəmtli ağaç növləri kəsilmək onlardan mebel, çələk və s. düzəltmək, tikintidə və oduancaq kimi istifade etmek məqsədilə Ermenistana aparılmışdır.

Tarixən su çəkmək, ağaç əkmək, bağ salmaq, meşələrə və meşə ətkələrinə qulluq etmək xalqımız arasında mühüm xeyir-xah əməl, böyük savab iş hesab olunub. Ulu babaşlarımızın bu gözel adət və ənənəsinin bu gün də geniş miqyasda respublikamızda davam etdirilmesi Müzəffər Azərbaycan dövlətinin, şanlı xalqımızın qlobal iqlim dəyişikliklərinə ən layiqli töhfəsidir. Gəlin, hər adama bir ağaç əkək, yaşlılıq və meşə fondumuzu artırıq. Meşələrin və kolların yanğından mühafizə olunmasına çalışaq! Bununla da iqlim dəyişikliyinin müsbət istiqamətə yönəldilmesinə öz köməyimizi göstərek!

Aktyorun həyatındaki obrazına tale cavabdehdir. Amma səhnədəki obrazı necə canlandırmağı onun öz bacarığından aslidir. Müsahibimiz aktyor Elçin İmanov da səhnədəki obrazına məsuliyyətlə yanaşan akt-yorlar sırasındadır. O bize daha çox səhnədəki həyatından səhbat açdı.

Sənətə gəlisiñiz neçənci illərə təsədüf edir?

- Mənim teatrla maraqlanmağım 1985- 86-ci illər əhətə edir. Əsənən onu deyim ki, "Hicran" tamaşaşı həyatımı dönlüş nöqtəsi oldu. O dönüş nöqtəsi ki, mən teatra geddim o tamaşanın eşqi ilə. Mehz bu tamaşadan sonra qərar verdim ki, mən mütləq aktyor olmaliyam. Amma əslində mən riyaziyyat fənnini çox gözəl bilirdim. Yeni riyaziyyatçı ola bilərdim.

Dəqiq elmdən incəsənətə keçid deyək buna...

- Bəli, ələdir ki, var.
- Ailəniz seçimini dəstəkləyir-di?
- Mən aktyor olacağımı deyəndə hər kəs etiraz etdi. Təkcə böyük qardaşım mənə dəstək oldu. O dü-

- Bilirsiniz, bizim nəslin bəxti onda gətirmədi ki, bizim yaradıcılığımız kecid dövrünə düşdü. Korifey sənətkarlardan yeni gələnlərə kecid etmek çətin idi.

- Rejissor kimi fəaliyyət göstərib film çəksəydin özünüzü hansı rolu verirdiniz?

- Əslində mən ixtisasca rejissor. Amma rejissor kimi film çəksədim heç vaxt özüme rol ayırmadım. Mənim düşüncəmdə rejissor

"Bu tamaşadan sonra qərar verdim ki..."

şünərdü ki, mən gələcəkde öz təsdiqini tapmış, professional bir aktyor ola biləcm.

- Son vaxtlar yayımlanan serialları izləyəndə hansı çatışmayan tərəfləri görürsünüz?

- Əslində mənim çox rollarım epizodik rollardır. Bir də onu deyim ki, əstər baş rol, əstərsə də epizodik rol olsun, əgər ona aktyor həvəsle yanaş, ürəyini qoyursa inanın həmin rol möhtəşəm sehnə alçaq.

Deyirərən rolları büyütü, kiçiyi olmaz. Amma son zamanlar rolları böyük və ya kiçik olmağı özünü göstərir və aktyor da buna reaksiya verir ("gülür").

- Son vaxtlar Azərbaycan kino sənətində çox uğurlu kinolar çəkilir. Kino sahəsində özüntüzü hansı rolda görürsünüz?

- Mən aktyoram yəni bu suala cavab verməyim özüm bəzi məqamda böyük göstərə bilər, bəzi məqamda isə kiçildə bilər. Bu suala mənəcə rejissorlar cavablaşa daha məqsədəyənən olar. Mən belə düşünürəm. Mən özüm hər kinoda göre bilərəm. Amma mənim hansı rol uğurlu oynayacağımı isə dənəqiq rejissor bilər.

- Aktyor kimi özüntüzü hansı janrda olan rollarda görürsünüz?

- Əslində mən özüm dəha çox dramatik obrazlarda görürem. Amma yənə də hər bir aktyor hansısa filmə və yaxud da serial baxanda özünü mütləq ki, hər hansı bir rolda görür. Bu isə olduqca normal anlaşılınlardır.

Bəzi filmlərin uğursuz alınmayımanın en böyük səbəbi hər yoldan ötən film çəkməyidir. İndi kiminələne kameralar keçirənə başlayır film çəkməye. Amma onu da deyim ki, bu çoxluğun içinde əsl rejissorların öz sənətlərini göstərməklər və profesionallıqlarına yanaşmaları o yoldan ötən rejissorların kimliyinə səbüt edir. Nə yaxşı ki, öz işini mükəmməl bilən peşəkar rejissorları var.

- Bəzən bəxtsizlikdən çox şikayətlərinizin...

Əntiqə KƏRİMZADƏ

Faiq Qismətəoğlu İlham Əliyevə eziyi
Aftandil müəllimin

vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Ünvan: Bakı AZ 1073, Mətbuat prospekti, 529-cu mahalla,
"AZƏRBAYCAN" nəşriyyatı, 6-cı mərtəbə.
Telefon: 538-05-50, 538-51-31, 534-55-98 Faks: 539-80-26
adaletqezeti@rambler.ru
adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 1500
Sifariş: 182

Çapı imzalanmışdır:
13.06.2024

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil ABBAS
Baş redaktor:
İradə TUNCAY

Qəzet "Ədalət" qəzetinin bilgisayar mərkəzində
yığılib sehifelənmiş və "Son dakika" MMC
Naşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.
Müelliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPİTAL Bankın 1 sayılı Nəsimi rayon filialı.
kod: 200112 h\h
Müxbir hesab: 0137010001994
S.W.I.F.T. Bik: AIBAZ 2xhesab N:
38070019411100451111 VOEN: 1300456161
İndeks: 0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

16 ƏDALƏT •

14 iyun 2024-cü il